

Tijdelijke werkloosheid na de coronacrisis

RVA studie

Tijdelijke werkloosheid na
de coronacrisis

De RVA-studie

Tijdelijke werkloosheid na de coronacrisis

is een publicatie uitgegeven door de RVA:
Keizerslaan 7
1000 Brussel
Tel. 02 515 44 44

Auteurs :

Dr. Nathalie Nuyts,
Sébastien Votquenne.

Hoofdredacteur:

Michiel Segaert.

Verantwoordelijke uitgever:

Jean-Marc Vandenberghe.

Verantwoordelijke publicatie:

Hugo Boonaert,
Janick Pirard.

Hebben ook meegewerkt aan deze studie:

Hilde Geeraers,
Leen Vranckx
Brendan Verdonck,
David Sauwens,
Sébastien Malevez,
Jochen Vandekerckhove,
Jonathan Godfroid,
Georges Martens,
Oscar Gwiza,
Béatrice Depas,
Carline Saucez,
Martine Vereeken,
Jaro Lenaerts,
Xavier Gahylle (Directie reglementering), Dienst studies en internationale vergelijkingen van Unédic (Frankrijk).

Vormgeving:

Grafische dienst - directie Communicatie

Drukwerk:

dienst Drukkerij - directie Communicatie

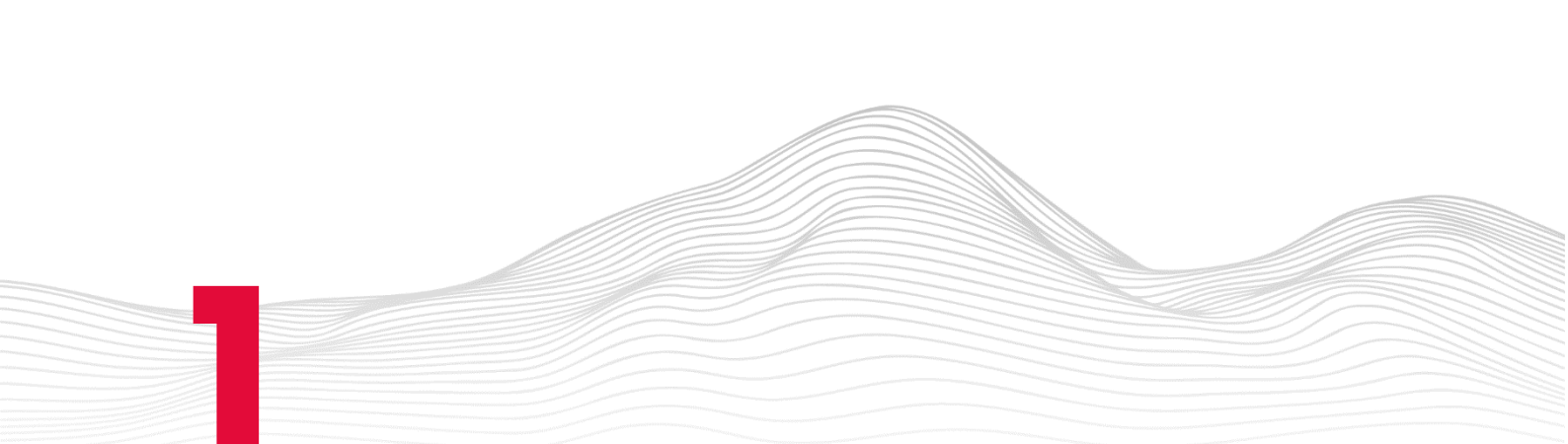
De gedeeltelijke of volledige overname van de teksten is slechts toegestaan met de schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISSN 2952-8259 (print)

ISSN 2952-8267 (online)

INHOUDSTAFEL

1	Inleiding	5
2	Tijdelijke werkloosheid in context.....	7
2.1	Historisch perspectief	7
2.2	Systemen voor tijdelijke werkloosheid in andere landen.....	9
2.3	Focus op de naburige economische grootmachten	15
2.4	Bevindingen.....	17
3	Recente ontwikkelingen binnen de tijdelijke werkloosheid	19
3.1	Wijzigende economische en reglementaire context	19
3.2	Recente evolutie van de tijdelijke werkloosheid	22
4	Evolutie volgens motief.....	25
4.1	De risico's gedekt door het stelsel tijdelijke werkloosheid.....	25
4.2	Evolutie van de tijdelijke werkloosheid volgens motief.....	29
5	Profiel van de werknemers in tijdelijke werkloosheid	35
5.1	Geslacht	35
5.2	Gewest	37
5.3	Leeftijd	39
5.4	Nationaliteit	40
6	Profiel van de werkgevers	41
6.1	De grootte van de onderneming	41
6.2	Verschillen naar sector.....	44
7	Slotbeschouwing.....	51
7.1	De ramingen van het Planbureau, het FSO en de RJV	51
7.2	Technische aspecten bij de begrotingsramingen voor tijdelijke werkloosheid	54
7.3	Snellere indieningen.....	57
7.4	Actuele ramingen voor tijdelijke werkloosheid	58
8	Te onthouden.....	61
9	Referenties	63
10	Lijst van tabellen en grafieken	65

1

INLEIDING

De bezorgdheid bestaat dat het niveau van tijdelijke werkloosheid momenteel, na de coronacrisis, structureel hoger blijft. Door de COVID19-crisis is het de eerste keer dat het stelsel tijdelijke werkloosheid zo wijdverspreid is toegepast (RVA, 2021a en 2021b) (Loyen, Nuyts & Segeart, 2020). Vele werkgevers en werknemers kwamen voor het eerst in contact met het stelsel. Heeft deze algemenere vertrouwdheid met het systeem algemeen en de administratieve procedures in het bijzonder een blijvende impact?

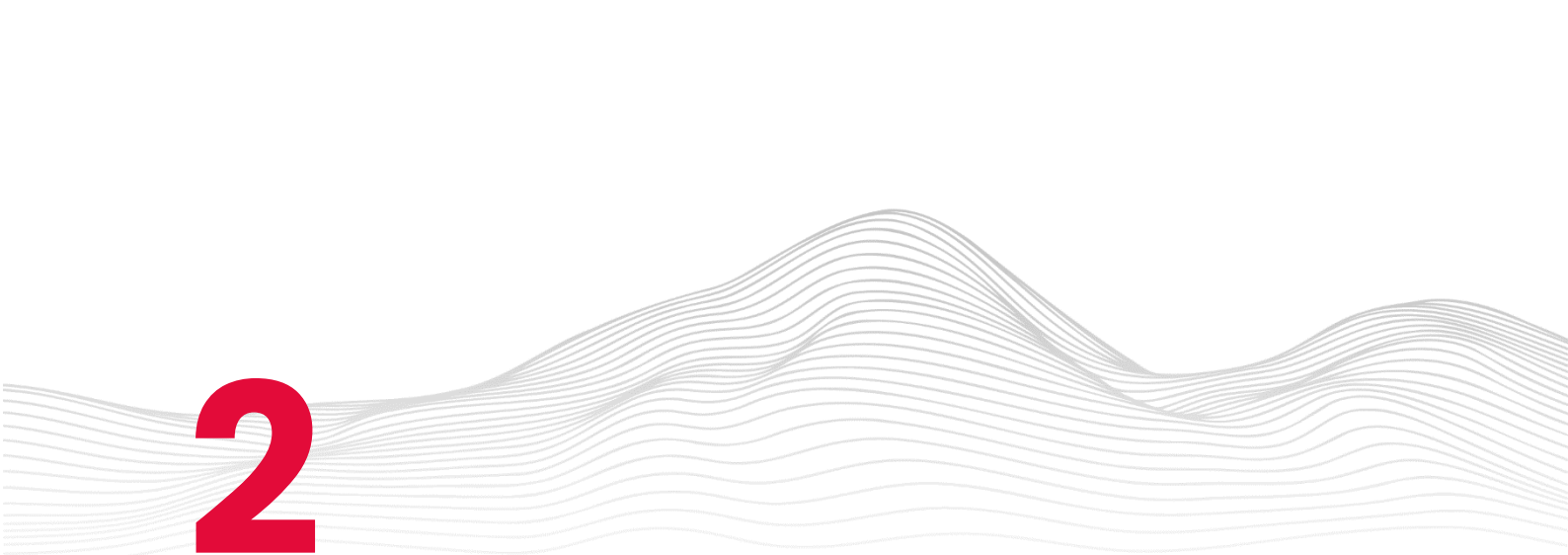
Toen de coronacrisis over zijn hoogtepunt heen was, kwam België daarenboven door het uitbreken van de oorlog in Oekraïne meteen in een volgende crisis terecht, met name de energiecrisis. Ook voor deze crisis was het mogelijk om tijdelijke werkloosheid in te roepen. Het is verre van de eerste keer dat tijdelijke werkloosheid in tijden van crisis wordt aangewend om de arbeidsmarkt te behoeden voor grote schokken. Andere grote crisissen in het recentere verleden zijn bijvoorbeeld de bankencrisis (2009) en de dioxinecrisis (1999). Tijdens die crisissen nam het gebruik van tijdelijke werkloosheid echter nooit de proporties aan die het tijdens de coronacrisis kende. De centrale vraag in deze studie is of er een structurele verhoging van de tijdelijke werkloosheid is na de coronacrisis, waarbij de hoofdoorzaak gezocht moet worden bij het wijdverspreide gebruik van tijdelijke werkloosheid ten tijde van de coronacrisis.

Vanuit de recente monitoring van de RVA weten we dat er een stijging is van de cijfers tegenover 2019, het laatste jaar voor de coronacrisis (zie bijvoorbeeld het jaarverslag van 2023 (RVA, 2024) of de publicaties in de reeks 'Trimestriële Indicatoren van de Arbeidsmarkt'). De vraag die daar direct bij rijst, is of het niveau van de tijdelijke werkloosheid in 2019 wel 'normaal' was. Deze studie tracht de huidige evolutie in context te plaatsen en verklaringen ervoor naar voor te schuiven.

In hoofdstuk 2 wordt een bredere context, zowel historisch als geografisch, gepresenteerd voor de bovenstaande bevindingen die de aanleiding zijn voor deze publicatie. Daarna volgt een uitgebreide analyse van de huidige trend binnen de tijdelijke werkloosheid. De analyse focust op verschillende aspecten: de algemene trend, verschillen volgens motief, de evolutie van de werknemers op tijdelijke werkloosheid en het profiel van de werkgevers met tijdelijke werkloosheid.

Tenzij anders vermeld worden de cijfers voor tijdelijke werkloosheid in deze publicatie besproken vanaf 2012. Vanaf dan zijn er werkgeversgegevens beschikbaar die gekoppeld kunnen worden aan de betaalgegevens. De periode waarin er tijdelijke werkloosheid overmacht omwille van COVID-19 gold zijn in bepaalde grafieken weggelaten om de leesbaarheid te bevorderen. De cijfers worden meestal weergegeven op trimestriële basis en zijn gebaseerd op refertemaanden¹. De cijfers voor de refertemaanden tot en met april 2024 zijn na verificatie. Daarna zijn de gegevens aangevuld met cijfers voor verificatie.

¹ Meer informatie is terug te vinden op <https://www.rva.be/statistieken/methodologie/betaalstatistieken-federaal/eenheden>.

2

TIJDELIJKE WERKLOOSHEID IN CONTEXT

Om de huidige evolutie van tijdelijke werkloosheid te begrijpen, starten we met een breed perspectief. Dit hoofdstuk plaatst de huidige evolutie eerst in een historisch kader. Vervolgens bekijken we de gelijkenissen en verschillen tussen het Belgische systeem en dat van andere Europese landen.

2.1 Historisch perspectief²

Grafiek 2.1 plaatst de huidige cijfers in historisch perspectief. De reeks betreft jaargemiddelden voor verificatie in fysieke en budgettaire eenheden. De horizontale stippellijnen geven over heel de tijdslijn de waarde voor 2023 weer, zodat we visueel een duidelijkere indicatie krijgen hoe het niveau van 2023 zich verhoudt tegenover het recente en verdere verleden.

De laatste vijftien jaar lijken gekenmerkt door extremen. De gunstige economische context na de bankencrisis van 2008-2009 en de recessie van 2013 resulteerde voor de tijdelijke werkloosheid

in een dalende trend, met in 2018 het laagste aantal budgettaire eenheden sinds 1945. Door de coronacrisis daarentegen kende tijdelijke werkloosheid een ongeziene piek.

Bekijken we de hele periode van 1945 tot 2023, dan ligt het aantal budgettaire eenheden voor 2023 enkel hoger dan de recente jaren voor corona (2017, 2018 en 2019) en 1946. Met andere woorden was het niveau het 5de laagste niveau sinds de 2de wereldoorlog in budgettaire eenheden. In termen van fysieke eenheden zijn er in de periode sinds 2000 slechts 7 jaren waarin er minder fysieke eenheden waren voor tijdelijke werkloosheid dan in 2023: 2000, 2006, 2007, 2016, 2017, 2018 en 2019. In de hele periode van 1974 tot 1999 liggen het aantal fysieke eenheden hoger dan in 2023.

In de bijna acht decennia die in dit historisch overzicht worden opgenomen, is de populatie die toegang heeft tot de werkloosheidsverzekering echter sterk toegenomen. In grafiek 2.1I zetten we het aantal fysieke eenheden voor tijdelijke werkloosheid af tegenover het aantal tegen werkloosheid verzekerden als ook tegenover de totale Belgische

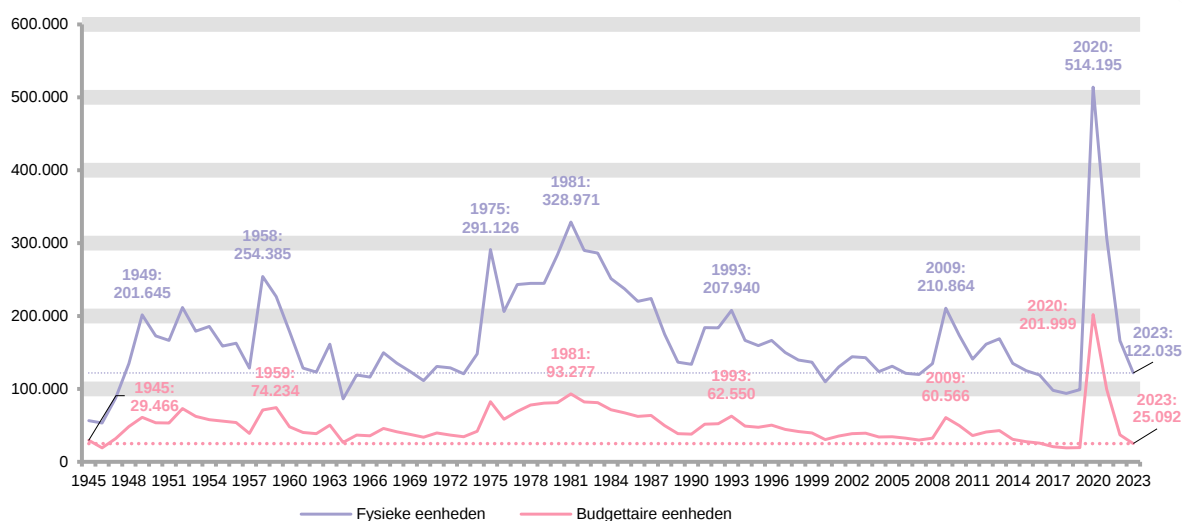
² De grafieken in dit deel zijn een update van grafieken verschenen in de historische publicatie betreffende 100

jaar data (RVA, 2021c). Beide grafieken geven jaargemiddelden op basis van indieningsmaand.

bevolking. We zien algemeen dezelfde evolutie terugkomen, maar de verschillen tussen de pieken zijn kleiner. In 2023 bedraagt het percentage tijdelijk werklozen tegenover het aantal tegen de werkloosheid verzekerden 3,1%. Sinds 1945 ligt dit percentage enkel lager in 1946, 2017, 2018 en 2019. Een gelijkaardige trend is merkbaar voor het percentage tijdelijk werklozen tegenover de totale bevolking. In 2023 bedraagt dit percentage 1,0%. In slechts zes jaar (1945, 1946, 1964, 2017, 2018 en 2019) is er een lager percentage.

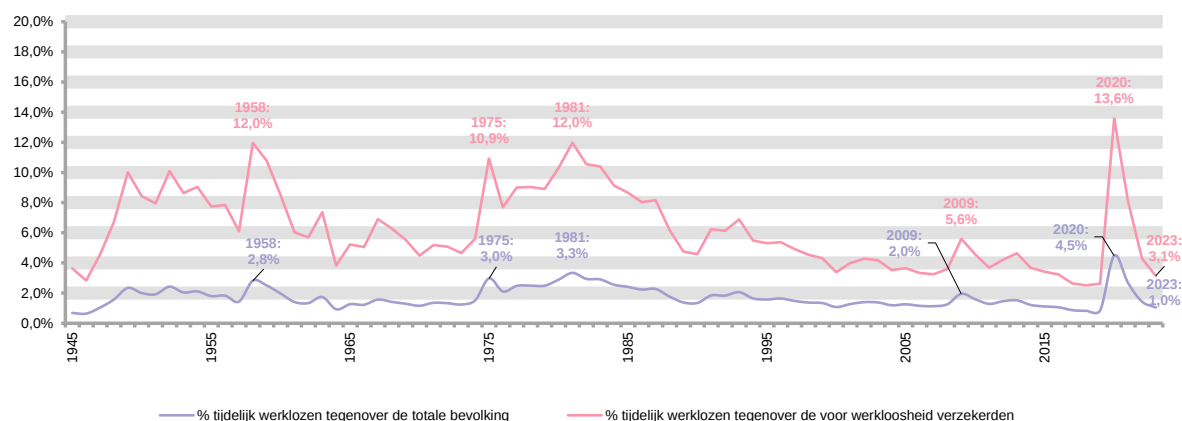
Totaal aantal tijdelijk werklozen in fysieke en budgettaire eenheden (jaargemiddelden). Stippellijn is de waarde van 2023 voor beide eenheden.

Gra. 2.I

Relatief aantal tijdelijk werklozen in fysieke en budgettaire eenheden ten opzichte van de totale bevolking en van het aantal tegen werkloosheid verzekerden.

Gra. 2.II

2.2 Systemen voor tijdelijke werkloosheid in andere landen

2.2.1 In Europa

De basisprincipes

De belangrijke rol van tijdelijke werkloosheid in het behoud van werkgelegenheid tijdens de Covid-crisis in België werd door vele economen en internationale organisaties geprezen. Hierdoor zou men bijna vergeten dat de meeste Europese landen destijds vergelijkbare systemen hebben ingevoerd, gebaseerd op reeds bestaande modellen. Of ze nu "deeltijdse werkloosheid" (Chômage partiel in Frankrijk), "werktijdverkorting" (Nederland en ook Kurzarbeit in Duitsland) of "arbeidsverdeling" (Arbejdsfordeling in Denemarken) worden genoemd, deze systemen hebben allemaal tot doel werkverlies te voorkomen via arbeidstijdverkorting die wordt ondersteund door uitkeringen. Met uitzondering van het Verenigd Koninkrijk hadden alle landen die in ons onderzoek zijn opgenomen al bestaande regelgeving, die aan het begin van de coronacrisis eenvoudigweg werd uitgebreid en versoepeld. Het is echter een feit dat deze systemen bij het grote publiek grotendeels onbekend waren, terwijl ze

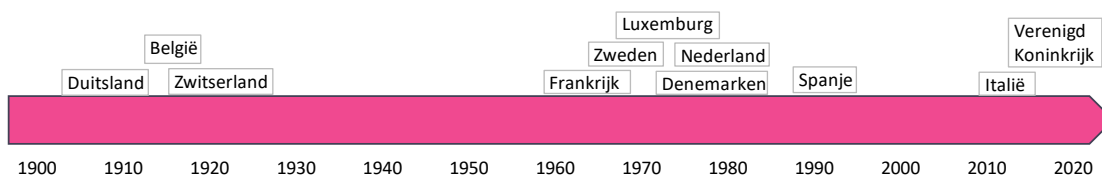
in België al lange tijd deel uitmaken van het sociale zekerheidslandschap.

België blijkt echter niet de pionier te zijn geweest in de invoering van een systeem van tijdelijke werkloosheid. Zoals duidelijk wordt uit de tijdlijn hieronder, was Duitsland in 1910 het eerste land dat een dergelijke wetgeving invoerde, een voorbeeld dat België snel heeft gevolgd.

De systemen bestaan dus en hebben een definitie die sterk lijkt op die van de tijdelijke werkloosheid zoals die in België wordt toegepast. De verschillen zitten echter in de toekenningsvoorwaarden. In veel landen is het systeem beperkt tot bepaalde sectoren (industrie, landbouw...), maar in maart 2020 werd het overal uitgebreid naar de hele beroepsbevolking om het hoofd te bieden aan de ongekende situatie die door de coronacrisis werd veroorzaakt. In dit geval was het niet het Belgische model, maar het Duitse model dat Europa ertoe aanzette om dringend ongekende maatregelen te nemen. Volgens veel specialisten had het systeem van tijdelijke werkloosheid in Duitsland het land namelijk geholpen om de bankencrisis van 2008-2009 met opmerkelijke veerkracht op de arbeidsmarkt door te komen (Koch & Massol, 2014). Bij het begin van de gezondheidscrisis beschikte van de elf landen in grafiek 2.III alleen het Verenigd Koninkrijk niet over een systeem vergelijkbaar met de tijdelijke werkloosheidsregeling.

Tijdlijn van de invoering van systemen voor tijdelijke werkloosheid in 11 Europese landen

Gra. 2.III

De systemen tijdens de coronacrisis

In de eerste maanden van de coronacrisis hebben de meeste Europese landen gelijkaardig gehandeld door uitgebreide en vereenvoudigde procedures toe te passen. Echter, de vergoedingspercentages en -plafonds verschilden sterk van land tot land, net als bepaalde belangrijke aspecten van de regelgeving. Voor een overzicht hiervan hebben we ons sterk gebaseerd op het werk van de Franse organisatie Unédic (Unédic, 2022) en hebben we op basis daarvan 10 Europese landen, naast België, geselecteerd. Dit stelt ons in staat om het Belgische systeem van tijdelijke werkloosheid te positioneren ten opzichte van de maatregelen die tijdens de coronacrisis zijn ingevoerd. Er zijn weinig gegevens beschikbaar over systemen voor tijdelijke werkloosheid na afloop van de tijdelijke maatregelen. Voor de post-corona-periode richten we ons daarom op buurlanden, met name Frankrijk en Duitsland, waarvoor actuele gegevens beschikbaar zijn³.

Om de diversiteit van de regelingen inzichtelijk te maken zonder uitgebreide beschrijvingen, hebben we een vergelijkende tabel opgesteld op basis van een reeks toegangsvoorwaarden of afwijkende kenmerken tussen de landen (Tabel 2.I).

Door de verschillende kenmerken te vergelijken komen overeenkomsten en verschillen naar boven tussen de systemen die tijdens de crisis zijn ingevoerd door de 11 geëvalueerde landen. Enkele gegevens ontbreken, dit wordt aangegeven met een ? in de tabel. Bepaalde aspecten zijn afhankelijk van omstandigheden (ja in sommige gevallen, nee in andere gevallen). Deze gevallen zijn in de tabel aangeduid met "indien...".

Sommige kenmerken van de ingevoerde maatregelen hebben duidelijk invloed gehad op het gebruik van tijdelijke werkloosheid, de bestendigheid van de werkgelegenheid op middellange termijn en zelfs, indirect, de effectiviteit van de

sociale afstandsmaatregelen die tijdens de piek van de pandemie werden aangenomen.

Bijvoorbeeld, meer dan de helft van de landen stelde als voorwaarde een aantoonbare en verifieerbare daling (tussen 10% en 40%, afhankelijk van het geval) van de bedrijfsactiviteiten van de werkgever. Deze voorwaarde bestond op dat moment niet in België⁴.

Hoewel deze clausule redelijk lijkt in een economische crisissituatie, brengt de implementatie meerdere risico's met zich mee. In Nederland moesten bijvoorbeeld van de ongeveer 75.000 bedrijven die in het begin van de crisis een beroep deden op het tijdelijke werkloosheidssysteem (NOW), meer dan 50.000 een deel van de ontvangen bedragen terugbetalen aan de staat wegens een overschatting van hun omzetverlies. Het totale terug te betalen bedrag bedroeg 4,5 miljard EUR. Aan de andere kant zou een voorzichtige werkgever die wacht met het aantonen van een daling van de activiteiten, zijn werknemers in gevaar kunnen brengen door hun tijdelijke werkloosheid uit te stellen.

In sommige landen, zoals Denemarken, bleef het verplicht voor werknemers om minstens één dag per week te werken; volledige tijdelijke werkloosheid was niet toegestaan. Het is waarschijnlijk dat tijdens de strengste lockdownfases een dergelijke regeling gezondheidsrisico's had kunnen opleveren voor de betrokken werknemers. Hetzelfde geldt voor werknemers die weigerden een tijdelijk schorsing van hun arbeidscontract te nemen in landen waar hun toestemming vereist was.

Verder hebben acht landen regels ingevoerd die ontslag verboden tijdens de periode waarin men tijdelijke werkloos was. Deze clausule bestond niet in België⁵.

Ten slotte had de rol van de werkgever in het vergoedingsproces ook een duidelijke invloed op het

³ Nederland wordt vaak meegenomen in onze internationale vergelijkingen, maar Nederland wordt hier uitgesloten vanwege de specificiteit van hun systeem en het ontbreken van indicatoren om naar te verwijzen.

⁴ Zulke toelatingsvoorwaarden bestonden de bankencrisis, maar niet tijdens de coronacrisis.

⁵ Voor faillissementen gold in België een moratorium, van 27/04/2020 tot 17/06/2020 en vervolgens van 24/12/2020 tot 31/1/2021, maar er werd geen individuele bescherming geboden.

gebruik van tijdelijke werkloosheid. In Denemarken en, in mindere mate, Zweden, waren werkgevers verplicht om de uitkering in geval van tijdelijke werkloosheid aan te vullen (25% van het loon in Denemarken). Ondanks de omstandigheden bleven deze drie landen uitzonderlijk lage percentages tijdelijke werkloosheid kennen en was de impact van dit systeem op hun economie beperkt (zie grafiek 2.V). Bovendien werd in vijf landen de

tijdelijke werkloosheidsuitkering aan de werkgever uitbetaald, die vervolgens de werknemers bleef betalen. In drie van deze landen moest de werkgever de bedragen voorschieten voordat hij deze terugkreeg van de overheid. Deze voorwaarde kon de betaling van de tijdelijke werkloosheidsuitkeringen vertragen in vergelijking met een systeem waarin de overheid de uitkeringen rechtstreeks regelde, zoals in België het geval was⁶.

Karakteristieken van tijdelijke werkloosheid Corona in 11 Europese landen op basis van 10 criteria.

Tab. 2.I

	Duitsland	België	Denemarken	Spanje	Frankrijk	Italië	Luxemburg	Nederland	VK	Zweden	Zwitserland
Deeltijdse werknemers inbegrepen	JA	JA	JA	JA	JA	JA	JA	JA	JA	JA	JA
Interim werknemers inbegrepen	JA	JA	?	JA	?	?	JA	JA	JA	NEE	JA
Onder voorwaarde van verminderde activiteit	JA	NEE	JA	NEE	JA	NEE	NEE	JA	NEE	JA	JA
Volledige tijdelijke werkloosheid toegestaan	JA	JA	NEE	JA	JA	JA	JA	JA	JA	JA	INDIEN...
Werknemer moet zijn akkoord geven	JA	NEE	JA	NEE	NEE	NEE	NEE	NEE	JA	JA	NEE
Ontslag tijdens de fase toegestaan	INDIEN...	JA	NEE	NEE	INDIEN...	NEE	NEE	INDIEN...	JA	JA	NEE
Ontslag direct na de fase toegestaan	JA	JA	JA	NEE	JA	JA	JA	JA	JA	JA	JA
Bedrag verhoogd indien gezinshoofd	JA	NEE	NEE	JA	NEE	NEE	NEE	NEE	NEE	NEE	NEE
Werkgeversparticipatie	NEE	NEE	JA	NEE	NEE	NEE	NEE	INDIEN...	INDIEN...	JA	NEE
De betaling loopt via de werkgever	NEE	NEE	NEE	NEE	NEE	JA	JA	NEE	JA	JA	JA

Bron : Unédic, Vergelijkende gegevenstabel over de systemen voor tijdelijke werkloosheid in 11 Europese landen

Duur, vervangingspercentage en plafonds tijdens de coronacrisis

In 2020 werden de maatregelen voor lockdown en ondersteuning van werknemers via tijdelijke werkloosheid bijna gelijktijdig ingevoerd in de meeste Europese landen, rond 18 maart. Dit is te zien in tabel 2.II, waarin de eerder genoemde landen terug worden weergegeven. Alleen Italië, dat als eerste werd getroffen, had in februari 2020 al noodmaatregelen getroffen. Het Groothertogdom Luxemburg paste zijn maatregelen retroactief toe vanaf 1 januari 2020.

De eerste landen die een einde maakten aan de ondersteunende maatregelen waren Zwitserland, Luxemburg en Zweden, eind juni 2021. Tegelijkertijd startte het Verenigd Koninkrijk met een geleidelijke

afbouw door het verlagen van de vergoedingen. Een tweede golf van afschaffing vond plaats eind september 2021, met landen als Frankrijk, Nederland, Spanje en het Verenigd Koninkrijk. Duitsland, Italië en Denemarken hielden hun crisismaatregelen aan tot eind 2021. België verlengde zijn versoepelde procedures tot eind 2022, mede om de gevolgen van de dramatische overstromingen van juli 2021 en de impact van de Oekraïne-crisis op te vangen. Voor bedrijven met een hoog energieverbruik liepen de maatregelen zelfs door tot eind juni 2023.

Tabel 2.II geeft ook het vervangingspercentage van het loon door de uitkeringen weer. Bijna alle landen baseerden dit op het brutoloon; alleen Duitsland berekent de uitkering sinds lang op basis van het nettoloon⁷. Het is opmerkelijk dat lan-

⁶ Met vanaf eind 2020 steun van Europa via het Europese instrument voor Tijdelijke ondersteuning om de werkloosheidsrisico's in noodsituaties te beperken (SURE) (News.Belgium, 2020).

⁷ Dit heeft grote gevolgen voor de hoogte van de tegemoetkoming. Toeslagen berekend op basis van het brutoloon genieten doorgaans een gedeeltelijke of volledige belastingvrijstelling, zodat het nettobedrag dat de werknemer ontvangt in termen van vervangingsratio hoger is dan het brutobedrag. In Duitsland ontvangt de

den met een grote traditie van tijdelijke werkloosheid, zoals Duitsland en België, geen hoge vervangingspercentages toepasten, net als Frankrijk en Spanje. Daarentegen garandeerden sommige landen een vervangingspercentage van 100%, met de gedachte dat werknemers geen inkomensverlies mochten lijden. Dit was het geval in Nederland en Denemarken. Daartussenin lag het meest gebruikte vervangingspercentage op 80% van het brutoloon (Italië, Luxemburg, het Verenigd Koninkrijk en Zwitserland). Zweden voerde een vervangingspercentage van 88% in.

Sommige van deze percentages werden beïnvloed door de gezinssituatie (zie tabel 2.I); andere waren aan het einde van de periode degressief of beperkt tot een bepaald aantal dagen. Bovendien werden soms dag- of uurtarieven toegevoegd, zoals in België, die de percentages uit tabel 2.II nuanceren.

Hoe dan ook, de grootste invloed op de daadwerkelijk uitgekeerde bedragen kwam van de plafonds en, in sommige gevallen, de minima die tijdens de periode van tijdelijke werkloosheid golden. Grafiek 2.IV toont de plafonds van de uitkeringen die tijdens de Covid-crisis van kracht waren. Zoals te zien is, is het verschil tussen de laagste en hoogste plafonds enorm, wat verschillende prioriteiten van regeringen blootlegt. Drie landen hanteerden plafonds onder de 2.000 EUR (waaronder België). Naast het behoud van werkgelegenheid, dat voor alle landen een gemeenschappelijk doel was, richtten deze drie landen hun inspanningen op de meest kwetsbare groepen in de samenleving en trachtten ze vooral ernstige verarming bij de laagste inkomens te voorkomen. Aan de andere kant richtten de landen met een beleid dat vervangingspercentages garandeert, zelfs voor hoge inkomens – zoals Nederland, Zwitserland en in zekere mate Frankrijk – zich ook op het behoud van de koopkracht van de bevolking en het stimuleren van de economie.

Kalender van de maatregelen tijdelijke werkloosheid corona en de vervangingspercentages (in %).

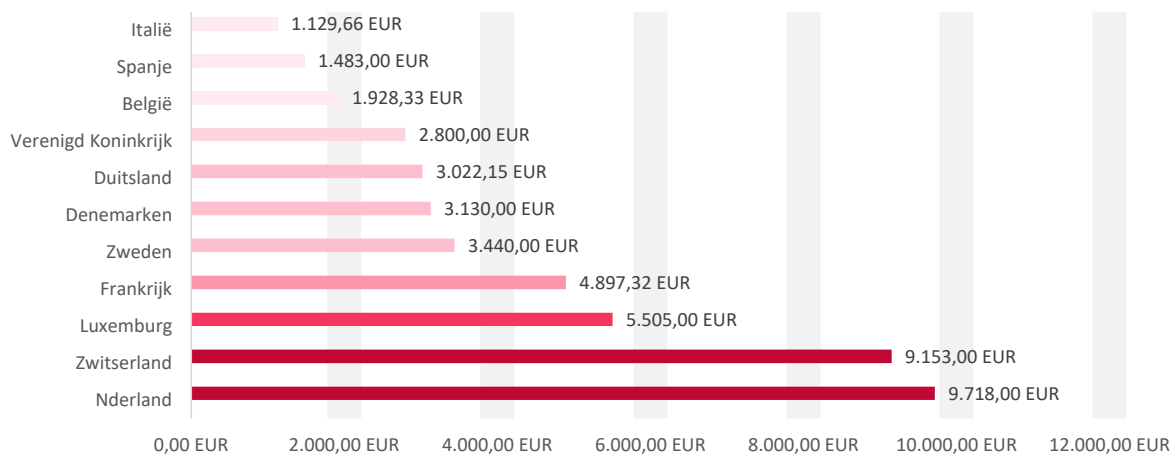
Tab. 2.II

	2020												2021												2022												2023											
	Jan	Feb	Maar	April	Mei	Juni	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Maar	April	Mei	Juni	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Maar	April	Mei	Juni	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Maar	April	Mei	Juni						
België			70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70				
Frankrijk			70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70			
Duitsland			60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60			
Nederland			100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100			
Luxemburg	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80		
Verenigd Koninkrijk			80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80		
Italië			80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80		
Denemarken			100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100		
Spanje			70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70		
Zwitserland			80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80		
Zweden			88	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88		

werknemer slechts 60% netto van zijn salaris, wat het land zeer laag plaatst vergeleken met de Europese gemiddelden..

Maxima van de vervangingsuitkeringen in 11 Europese landen (bedragen op juni 2020).

Gra. 2.IV

Bron: Unédic. Bewerkingen : RVA

Met zulke uiteenlopende berekeningswijzen is het duidelijk dat de toegangsvoorwaarden tot het systeem van tijdelijke werkloosheid en/of de verlenging van de crisismaatregelen niet overal hetzelfde economische effect hebben gehad. Daarnaast heeft het algemene economische profiel van een land invloed gehad op het gebruik van tijdelijke werkloosheid. Volgens een studie van de Europese Centrale Bank (Anderton, et al., 2020), gericht op de vier meest bevolkte landen van Europa, bevond zich tijdens het hoogtepunt van de crisis (april 2020) 34% van de werknemers in Frankrijk in tijdelijke werkloosheid, 30% in Italië, 21% in Spanje en 15% in Duitsland. Ter vergelijking: in België bevond op datzelfde moment ongeveer 28% van de werknemers zich in tijdelijke werkloosheid.

Economische gevolgen

Wat de economische impact betreft, biedt een Working Paper gepubliceerd in juli 2021 (Drahokoupil & Müller, 2021) inzicht in het effect van de maatregelen voor tijdelijke werkloosheid, uitgedrukt als percentage van het bbp voor elk Europees land. Wanneer we de cijfers van deze studie beperken tot de eerder genoemde landen, krijgen we het volgende beeld:

Hoewel de cijfers alleen betrekking hebben op 2020⁸, kunnen er verschillende observaties worden gedaan. Ten eerst zien we dat België er relatief goed uitkomt. De maatregelen voor tijdelijke werkloosheid drukten minder zwaar op de economie dan in buurlanden zoals Frankrijk en vooral Nederland. Duitsland had zelfs nog gunstiger cijfers. Hoewel het een groot deel van de bevolking dekte, had Duitsland een lager vervangingspercentage in vergelijking met andere landen.

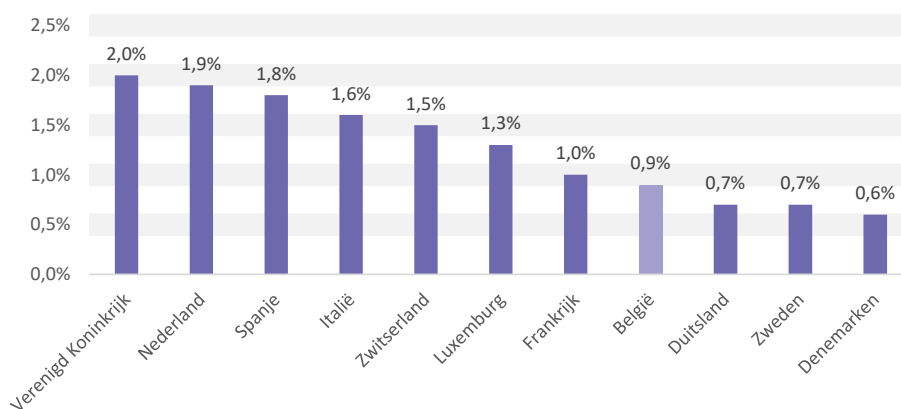
Vervolgens bemerken we dat het Verenigd Koninkrijk, dat voor de crisis geen systeem voor tijdelijke werkloosheid kende, het land was waar de uitgaven de zwaarste impact hadden op de economie⁹. Een vergelijkbare situatie deed zich voor in Nederland, waar het bestaande systeem van werktijdverkorting niet werd ingezet voor de crisis, maar werd vervangen door de noodmaatregel NOW, die niet werd gefinancierd vanuit de werkloosheidskassen.

Zwitserland en Luxemburg, met hun hoge vervangingspercentages en plafonds, moesten ook proportioneel hoge kosten dragen.

Deze bevindingen gelden voor de gezondheidscrisisperiode, maar het is moeilijk om een actuele stand van zaken te verkrijgen voor zoveel verschillende landen. Daarom beperken we onze post-crisisanalyse tot de twee naburige economische grootmachten van België: Duitsland en Frankrijk.

Kosten van de tijdelijke werkloosheid in 2020 voor 11 Europese landen als % van hun BBP.

Gra. 2.V

⁸ De meeste onderzoeken naar de economische en sociale gevolgen van de coronacrisis en de daarmee gepaard gaande maatregelen zijn gepubliceerd toen het virus nog (enigszins) actueel was, vaak vóór eind 2021. Het gevolg is een gebrek aan perspectief en definitieve resultaten op grote schaal.

⁹ In de uitgebreide versie van de grafiek, zichtbaar in het onderzoek van Drahokoupil en Müller, zien we dat in

feite drie mediterrane landen deze kosten overschrijden: Malta (2,8), Cyprus (2,5) en Griekenland (2,4), maar geen enkele van die landen heeft een economisch profiel vergelijkbaar met dat van Groot-Brittannië.

2.3

Focus op de naburige economische grootmachten

Zoals we in het vorige hoofdstuk hebben gezien, vertoont het Belgische systeem van tijdelijke werkloosheid historische overeenkomsten met het Duitse Kurzarbeit, beide pioniersinitiatieven op het gebied van werkloosheidsverzekering. Toch is tijdelijke werkloosheid in Duitsland, ondanks dat het miljoenen werknemers betrof tijdens de hereniging van Oost- en West-Duitsland en de bankencrisis van 2009, buiten deze uitzonderlijke periodes traditioneel een weinig gebruikt systeem. Het is voornamelijk beperkt tot de maakindustrie.

Een bijzonderheid van het Belgische systeem van tijdelijke werkloosheid is dat alle situaties onder één en dezelfde regeling vallen: economische redenen, weersomstandigheden, technische problemen, overmacht, overmacht omwille van de coronacrisis, enz. Dit is grotendeels ook het geval in Duitsland. In landen zoals Frankrijk, Luxemburg en Zwitserland bestaan daarentegen verschillende regelingen naast elkaar. Deze vereisen vaak een grotere en regelmatige financiële bijdrage van werkgevers, bijvoorbeeld via beschermingsfondsen met verplichte bijdragen, verplichte verzekeringen of de tussenkomst van sectorale vakbonden. Dit maakt een directe vergelijking met de Belgische cijfers moeilijk. De gegevens in grafiek 2.VI (uitgedrukt in fysieke eenheden) geven voor

Frankrijk en Duitsland alleen de strikt gedefinieerde gevallen van gedeeltelijke werkloosheid weer.

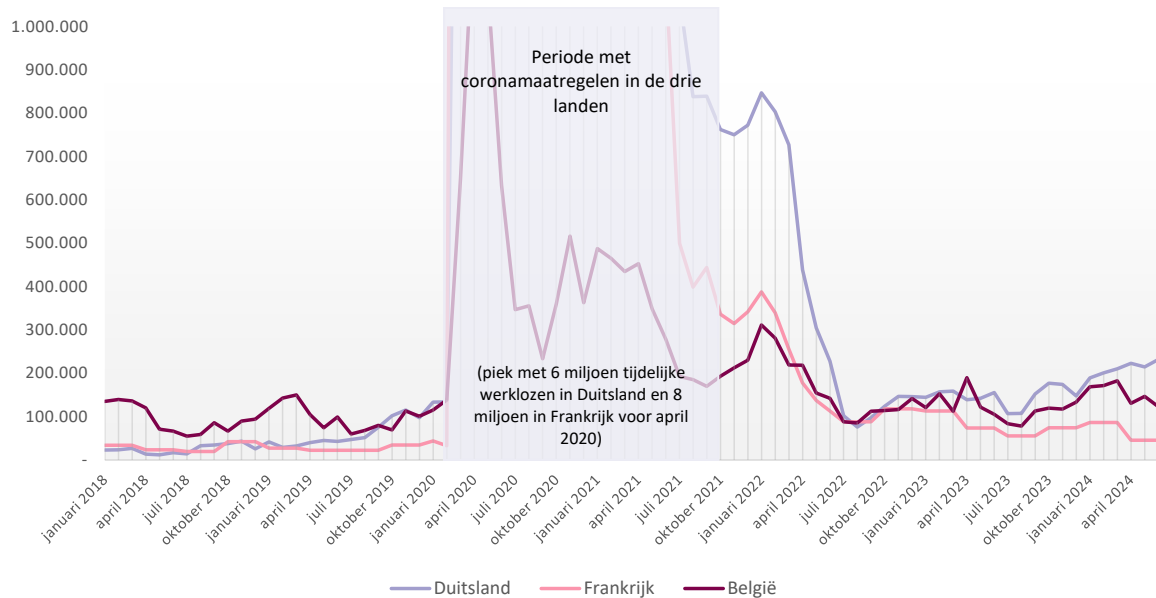
In deze grafiek is de Covid-periode bewust weggelaten. Hierdoor konden we de verticale schaal beperken tot één miljoen eenheden, wat de leesbaarheid ten goede komt.

Voor de coronacrisis werd tijdelijke werkloosheid in Frankrijk en Duitsland nauwelijks gebruikt, ondanks het bestaan ervan. Om dit te illustreren: in 2018 was het gemiddelde aantal tijdelijke werklozen 30 keer lager in Duitsland en 20 keer lager in Frankrijk dan in België. En dit terwijl 2018 voor België een jaar met historisch lage cijfers was. In 2019 begon het percentage tijdelijke werkloosheid in Duitsland te stijgen, parallel aan een relatieve toename in België. Vervolgens brak de coronacrisis uit.

Wat vooral interessant is, is de evolutie van het percentage tijdelijke werkloosheid na de crisis. Een eerste constatering: ondanks dat België de versoepelde maatregelen voor tijdelijke werkloosheid omwille van de coronacrisis pas veel later heeft stopgezet, week het land niet af van zijn buuren. Integendeel, in Frankrijk eindigden de coronamaatregelen in september 2022 en in Duitsland in december 2022 (zie tabel 2.II). Toch lag het percentage tijdelijke werkloosheid in Duitsland in 2023 gemiddeld 500% hoger dan in 2018. In Frankrijk was de verhouding 2023/2018 270%. Voor België bedroeg deze stijging in dezelfde periode slechts 25%.

Evolutie van de tijdelijke werkloosheid (fysieke eenheden) in België, Frankrijk en Duitsland van januari 2018 tot en met juni 2024.

Gra. 2.VI

Bronnen : Unédic (Frankrijk*), Statistik der Bundesagentur für Arbeit (2024)(Duitsland), Bewerkingen ONEM

*De gegevens voor de twee eerste trimesters van 2024 zijn gebaseerd op ramingen (Unédic).

In 2024 lijkt Frankrijk geleidelijk terug te keren naar het niveau van vóór de crisis¹⁰. Duitsland daarentegen heeft te maken met een opleving van aanvragen voor tijdelijke werkloosheid. Dit lijkt samen te hangen met een daling van de activiteit in de belangrijke maakindustrie, waar 2,7% van de werknemers momenteel werkloos is. Sinds juni 2024 ligt het percentage tijdelijke werkloosheid in Duitsland 8 keer hoger dan in 2018 en het dubbele van een jaar eerder. Het is nu nog slechts 4,9 keer hoger dan het percentage in België.

¹⁰ Toch is dit moeilijk in te schatten omdat Franse bedrijven een termijn van 6 maanden hebben om hun aangifte van tijdelijke werkloosheid in te dienen, terwijl in België en Duitsland de aanvraag onmiddellijk moet worden ingediend; de geschatte gegevens zullen blijven evolueren.

2.4

Bevindingen

We kunnen meerdere bevindingen noteren dankzij deze historische en geografische vergelijking.

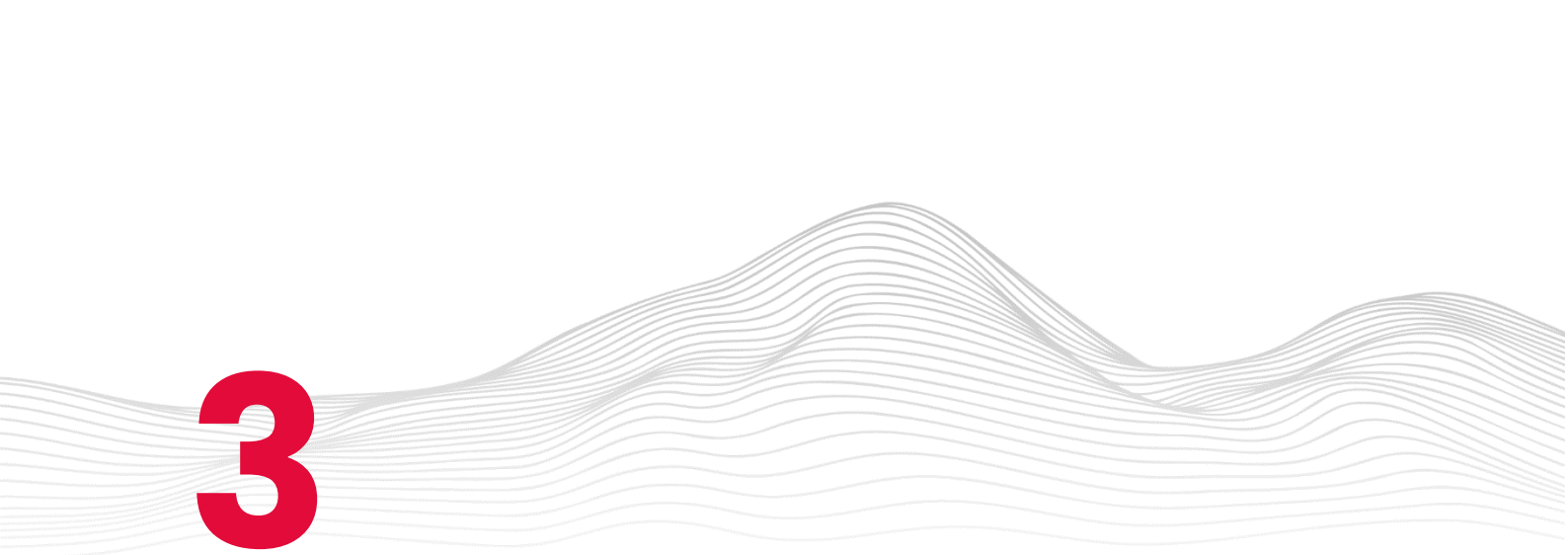
De eerste vaststelling is dat het verlengen van (een deel van) de versoepelde toegang tot tijdelijke werkloosheid geen wezenlijke invloed heeft gehad op de evolutie van het Belgische percentage tijdelijke werkloosheid sinds eind 2022: Frankrijk en Duitsland hebben dezelfde trends gevolgd, hoewel zij hun crisismaatregelen eerder hadden stopgezet. Ook bij andere crisissen duurt het verschillende jaren voordat de Belgische cijfers voor tijdelijke werkloosheid terugkeren naar het lage niveau van voor de crisis.

De centrale vraag of door de coronacrisis er een grotere vertrouwdeheid is ontstaan bij de werkgevers met betrekking tot het systeem, wat mogelijks een normalisering van de cijfers in de weg staat, lijkt in de buurlanden nog pertinenter dan in België. In zowel Frankrijk als Duitsland lag het niveau van tijdelijke werkloosheid voor de coronacrisis veel lager dan nu. Dat is logisch, aangezien de toegangsvoorwaarden tot het systeem niet fundamenteel anders dan die in België zijn. Dit was ook zo vóór de crisis - Ze vereisen alleen meer investering en voorbereiding van werkgevers. De relatief hoge percentages tijdelijke werkloosheid die al zeer lang in België worden waargenomen, lijken dus eerder voort te komen uit een liberale

benadering van het systeem met minder restricties dan uit de regelgeving ervan.

Tot slot kan uit de recente evolutie van de curve van tijdelijke werkloosheid in Duitsland worden afgeleid dat er bij onze burens een crisis in de industriële sector gaande is. Deze moeilijke omstandigheden treffen ook de Belgische industrie, vooral in Vlaanderen. Toch is het laatste Duitse maandrapport over de cijfers van werkgelegenheid en (tijdelijke) werkloosheid niet alarmerend over deze kwestie.

Dankzij deze contextuele analyse blijkt de noodzaak van juiste ijkingspunten om een normalisering te bekijken. Een vergelijking van de situatie met betrekking tot tijdelijke werkloosheid net voor en na de coronacrisis heeft geleid tot een perceptie van een structureel hoog niveau van tijdelijke werkloosheid in het post-coronatijdperk. Rekening houdend met de duurtijd van het herstel na vorige crisissen als ook de economische situatie in België en onze buurlanden, ligt het huidige niveau van tijdelijke werkloosheid in lijn van de verwachtingen. In het volgende hoofdstuk kijken we in meer details naar factoren zoals de grotere bekendheid van tijdelijke werkloosheid door de werkgevers, maar ook naar reglementaire wijzigingen die mogelijks een verwachte verdere daling van de cijfers in de weg staan.

3

RECENTE ONTWIKKELINGEN

BINNEN DE TIJDELIJKE

WERKLOOSHEID

Om de huidige evolutie van tijdelijk werkloosheid beter te begrijpen, tracht dit derde deel inzicht te geven in mogelijke verklaringen waarom het niveau voor de coronacrisis zo laag was, en kijkt het of het mogelijk is om in dit post-corona tijdperk terug dergelijke cijfers te behalen. De meest voor de hand liggende verklaring voor de schommelingen in het niveau van tijdelijke werkloosheid is de economische situatie. Daarnaast kunnen ook reglementaire wijzigingen de cijfers beïnvloeden. Ten slotte is er mogelijk een gedragswijziging aan werkgeverskant. Door de algemenere vertrouwdeheid met het stelsel tijdelijke werkloosheid door de coronacrisis is het mogelijk dat werkgevers sneller naar tijdelijke werkloosheid grijpen.

3.1

Wijzigende economische en reglementaire context

Deze publicatie brengt de evolutie voor de periode vanaf 2012 in kaart. Deze periode is voldoende lang om een zowel economisch moeilijke als voorspoedige periodes te vergelijken. In 2012 stagneert de economische groei, na een eerder

herstel in het kielzog van de bankencrisis. Vanaf het tweede trimester van 2013 start een zeer bescheiden economische heropleving, die zich veel sterker doorzet in 2014. De jaren 2015 tot en met 2019 kennen een stabiele, lichte groei van de economie. Terwijl op het einde van 2019 er al tekenen zijn van een economische terugval aanwezig zijn, zorgt de komst van het COVID-19 virus in 2020 voor een abrupte verstoring van de economie. Terwijl de economie krachtig herstelde in 2021 volgde door geopolitieke spanningen en de daaropvolgende energiecrisis in 2022 een nieuwe periode van economische turbulentie gekenmerkt door een aanhoudende hoge inflatie. In 2023 is de economie wederom herstellende, met een stabiele groei. Hoewel de vooruitzichten voor 2024 positief zijn, met een voorspelde lichte groei, zien we echter in de eerste jaarhelft een groeiend aantal bedrijven in moeilijkheden, wat resulteert in een groter aantal collectieve ontslagen en faillissementen met banenverlies.

Tijdelijke werkloosheid kende de laatste jaren enkele reglementaire wijzigingen. Ten eerste zijn er toelaatbaarheidsvoorwaarden ingevoerd en terug opgeschort voor tijdelijke werkloosheid omwille

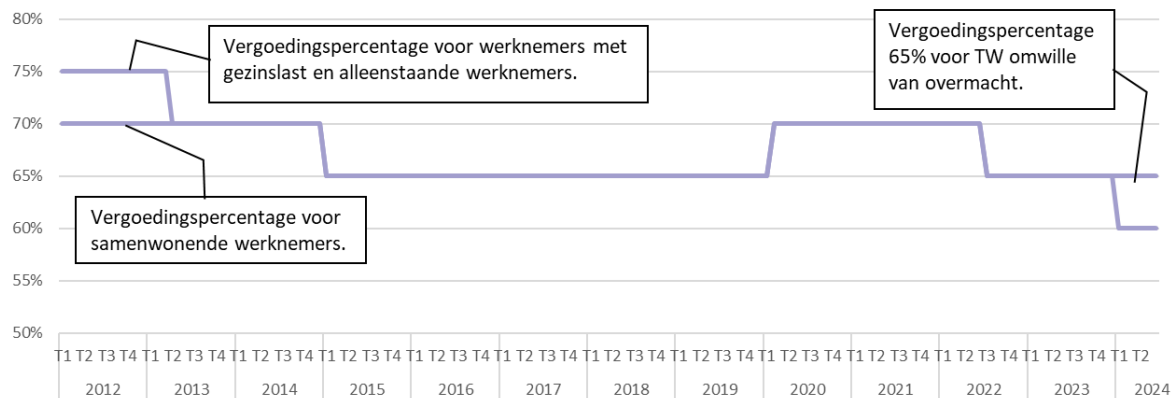
van economische redenen. Meer bepaald moesten sinds 1 oktober 2016 tijdelijke werklozen wegens werkgebrek omwille van economische redenen voldoen aan dezelfde toelaatbaarheidsvoorwaarden als volledig werklozen voor het ontvangen van een uitkering. Er werd met andere woorden een wachttijd ingevoerd waarbinnen men voldoende arbeidsdagen moet presteren. Personen die in de drie jaar voor de uitkeringsaanvraag voor tijdelijke werkloosheid omwille van economische redenen een uitkering hebben ontvangen voor volledige werkloosheid (incl. IGU en de inschakelingsuitkering) openen automatisch het recht op een uitkering voor tijdelijke werkloosheid zonder een nieuwe berekening van de toelaatbaarheidsvoorwaarden. Er was een overgangsregeling voorzien voor lopende dossiers: personen die reeds een uitkering tijdelijke werkloosheid hadden ontvangen in de 3 jaar voor de uitkeringsaanvraag zijn alsnog vrijgesteld van de wachttijd, indien een nieuwe aanvraag door dezelfde werkgever gebeurt en men recht had op een uitkering op 30 september 2016. Voor de andere motieven voor tijdelijke werkloosheid werden deze voorwaarden niet gesteld. Met de ingang van de coronamaatregelen zijn de toelaatbaarheidsvoorwaarden opgeschort.

Ten tweede zijn er wijzigingen doorgevoerd die betrekking hebben op de dagbedragen. De dagbedragen van de uitkering voor tijdelijke werkloosheid zijn afhankelijk van het loon. Eerder regelmatig zijn er kleine aanpassingen aan de bedragen door indexeringen. De minima en maxima bedragen kenden in het recente verleden verschillende aanpassingen in het kader van de welvaartsenvelopes. In het verleden was het dagbedrag ook afhankelijk van de gezinstoestand van de tijdelijk werkloze. De invloed van de gezinstoestand is echter stelselmatig afgebouwd. Vanaf 1 maart 2013 zijn de vergoedingspercentages voor alle gezinscategorieën gelijkgeschakeld naar 70%, wat

een daling betekende voor werknemers met gezinslast en voor de alleenstaande werknemers (voorheen 75%). Voor de samenwonende werknemers blijft het percentage onveranderd. Door deze wijzigingen worden de maxima voor elke gezinscategorie gelijkgeschakeld, maar zijn er nog verschillen met betrekking tot het minimale dagbedrag. Vanaf januari 2015 werd het vergoedingspercentage verlaagd tot 65%. Op 1 januari 2020 werd het verschil in de minima tussen de gezinscategorieën weggewerkt. De bedragen voor samenwonende en alleenstaande werknemers zijn toen opgetrokken tot het niveau van de gezinshoofden. Ten slotte zijn er in het recente verleden verschillende wijzigingen geweest in het vergoedingspercentage of de vervangingsratio van de uitkering. In tijden van crisis kiest het beleid vaak voor het verhogen van de vergoedingspercentages. Dit gebeurt vaak veralgemeend voor alle types tijdelijke werkloosheid, zoals tijdens de bankencrisis of de coronacrisis, maar soms ook slechts voor één specifiek stelsel, zoals voor tijdelijke werkloosheid omwille van de energiecrisis. Vanaf 1 januari 2024 is er ook buiten de crisiscontext een differentiëring van het vergoedingspercentage naar type doorgevoerd. Voor alle types tijdelijke werkloosheid geldt nu een vergoedingspercentage van 60% (i.p.v. 65%), met uitzondering van tijdelijke werkloosheid omwille van overmacht, waarvoor het vergoedingspercentage 65% bedraagt. Ter compensatie van het dalend uitkeringsbedrag wordt er een bijkomend bedrijfssupplement ingesteld van 5 EUR per dag gedekt door een uitkering tijdelijke werkloosheid, met uitzondering voor tijdelijke werkloosheid omwille van overmacht. Dit supplement komen bovenop de al bestaande supplementen. Voor lonen hoger dan 4.000 EUR bruto wordt het supplement pas voorzien vanaf de 27ste dag tijdelijke werkloosheid bij dezelfde werkgever in hetzelfde jaar.

Evolutie van het vergoedingspercentage voor tijdelijke werkloosheid.

Gra. 3.I

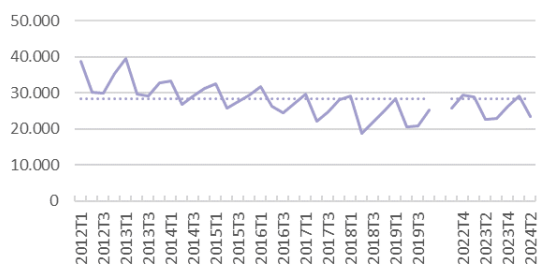
3.2

Recente evolutie van de tijdelijke werkloosheid

Algemeen is er voor de coronacrisis een duidelijk dalende trend met betrekking tot het aantal werkgevers dat beroep doet op tijdelijke werkloosheid (grafiek 2.II). Terwijl de aantallen in 2012 variëren tussen 30.036 en 38.836 unieke werkgevers per trimester, is dat in 2019 tussen 20.625 en 28.400 werkgevers. In de periode na de coronacrisis zijn er minimaal 22.617 en maximaal 29.391 werkgevers per trimester.

Evolutie van het aantal werkgevers per trimester. (Stippellijn = gemiddelde 2012-2019)

Gra. 3.II

Algemeen kent het aantal werkgevers dus een zeer bescheiden hoger niveau dan in 2019, maar ligt het nog altijd lager dan bijvoorbeeld het economisch voorspoedigere 2016. De evolutie van

het aantal werkgevers vanaf 2022 T3 tot en met 2024 T2 kent een stabiel verloop.

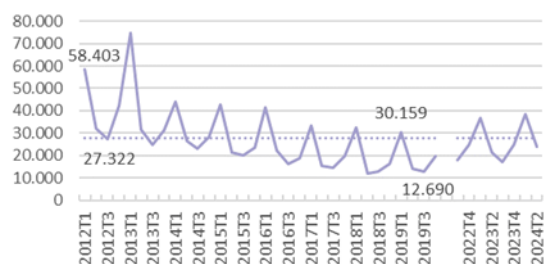
Het aantal budgettaire eenheden per trimester kent in de periode 2012-2019 een gelijkaardige daling als het aantal werkgevers (grafiek 3.III). De pieken (T1)¹¹ dalen van 58.403 eenheden in 2012 naar 30.159 eenheden in 2019. De dalen (T3) nemen af van 27.322 eenheden in 2012 naar 12.690 in 2019. In de post-corona periode variëren de budgettaire eenheden per trimester tussen 17.116 en 38.576 eenheden, waarbij de cijfers in de eerste helft van 2024 hoger liggen dan in 2023. In budgettaire eenheden ligt het niveau na de coronacrisis dus iets hoger dan er vlak voor, maar hierbij moet de kanttekening worden geplaatst dat het niveau in 2019, na 5 economisch voorspoedige jaren, op een zeer laag niveau lag. In vergelijking met de herstelperiode na de bankencrisis en de recessie van 2013 ligt het niveau van tijdelijke werkloosheid lager.

Doordat het aantal werkgevers eerder gelijk is net voor en na de coronacrisis, terwijl het aantal budgettaire eenheden erna stijgt, zien we een duidelijke stijgende trend in het gemiddeld aantal budgettaire eenheden per werkgever vanaf 2022 T3 (grafiek 3.IV). Dit betekent dus dat werkgevers niet in grotere aantallen, maar wel intensiever gebruik maken van tijdelijke werkloosheid na corona, in vergelijking met de periode ervoor.

¹¹ In het eerste trimester van 2013 zien we een extreme piek, geheel te verklaren door een uitzonderlijk hoog aantal budgettaire eenheden voor tijdelijke werkloosheid omwille van slecht weer.

Evolutie van het gemiddeld aantal budgettaire eenheden per trimester. (Stippellijn = gemiddelde 2012–2019)

Gra. 3.III

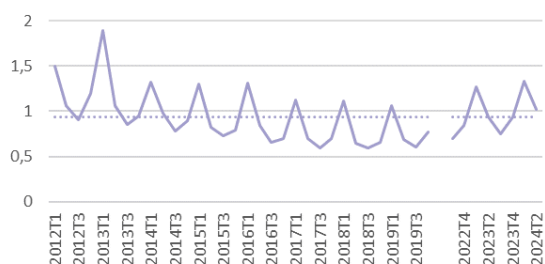

In de besproken periode voor de coronacrisis, die gekenmerkt wordt door een aanzienlijke daling in het gemiddeld aantal budgettaire eenheden per werkgever, vond er ook een reglementaire wijziging plaats met betrekking tot tijdelijke werkloosheid omwille van economische redenen. Vanaf 1 oktober 2016 tot maart 2020 gelden er toelaatbaarheidsvoorwaarden om een uitkering voor tijdelijke werkloosheid omwille van economische redenen te ontvangen. Meer specifiek werd er een wachttijd ingevoerd vooraleer werknemers het recht op een uitkering voor tijdelijke werkloosheid omwille van economische redenen kunnen openen. De vraag rijst of deze reglementaire wijziging mede verantwoordelijk is voor de daling van het aantal budgettaire eenheden, net door de verstrengde toegang voor de werknemers. Om de volgende redenen schatten we de impact van de reglementaire wijziging beperkt in:

- Door de overgangsregeling voor de lopende dossiers heeft de wijziging initieel enkel effect op werknemers die voor 30 september 2016 nog geen uitkering voor tijdelijke werkloosheid hebben ontvangen bij de werkgever waarbij ze na 1 oktober 2016 tijdelijk werkloos worden. Voor deze personen wordt gekeken of ze al een uitkering volledige werkloosheid hebben ontvangen in de 36 voorgaande maanden of wordt er berekend of ze voldoende dagen hebben gepresteerd. Door de overgangsregeling is de populatie

Gemiddeld aantal budgettaire eenheden per werkgever. (Stippellijn = gemiddelde 2012–2019)

Gra. 3.IV

waarop de maatregel een effect heeft eerder beperkt.

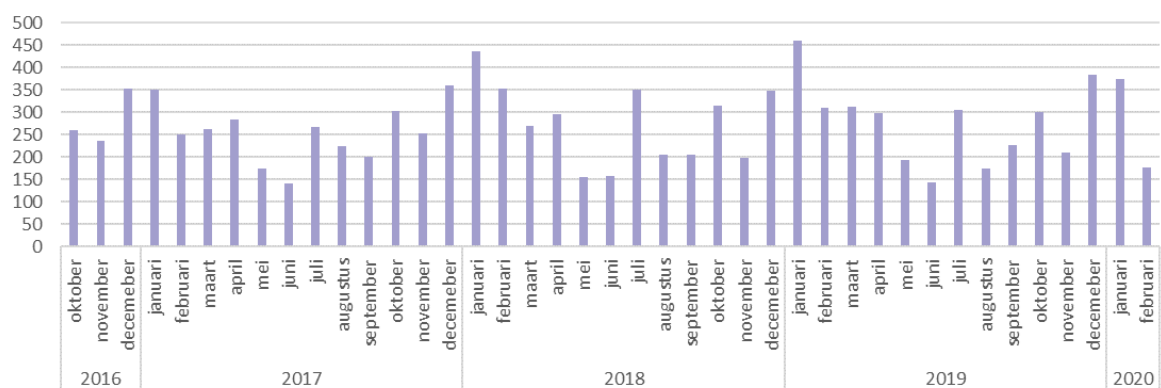
- Het invoeren van toelaatbaarheidsvoorwaarden kan een effect op het aantal werkgevers hebben in de zin dat kleine ondernemingen misschien geen werknemers hebben die in de mogelijkheid zijn om een uitkering te ontvangen doordat ze niet toelaatbaar zijn. De daling van het aantal werkgevers bij tijdelijke werkloosheid omwille van economische redenen is echter niet enkel aanwezig bij micro-ondernemingen, maar ook bij kleine, middelgrote en grote ondernemingen.

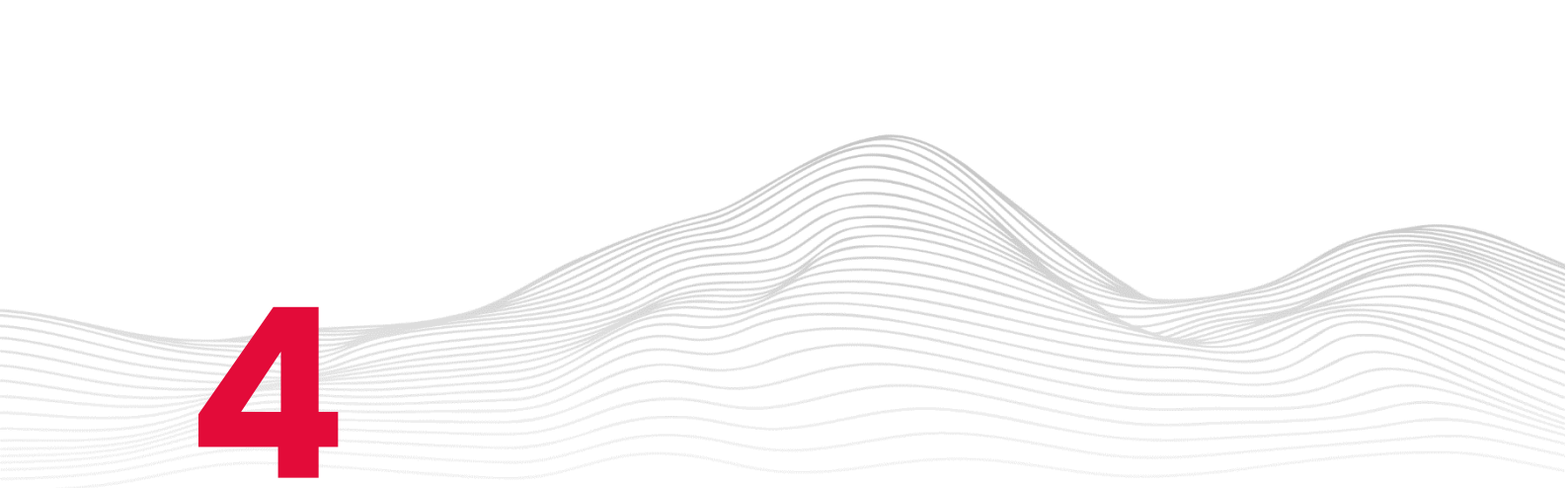
- De daling van het gemiddeld aantal budgettaire eenheden per werkgever was al ingezet voor oktober 2016. Het invoeren van toelaatbaarheidsvoorwaarden is dus zeker niet de beslissende factor in de daling. Daarenboven valt er ook een stijging in 2019 op te merken, nog voor de maatregel wordt opgeschort.

- Ten slotte zijn er slechts een beperkt aantal aanvragen voor tijdelijke werkloosheid omwille van economische redenen geweigerd per maand: het aantal varieert van 140 weigeringen tot 459 per maand. Hoewel het moeilijk valt in te schatten hoeveel betalingen er potentieel extra hadden kunnen gebeuren indien dergelijke aanvragen wel waren aanvaard, lijken de cijfers niet van die grootorde dat zo'n aanvaarding de dalende trend van de budgettaire eenheden ongedaan zou hebben gemaakt.

Weigeringen van aanvragen voor tijdelijke werkloosheid omwille van economische redenen in het kader van de toelaatbaarheidsvoorwaarden.

Gra. 3.V

4

EVOLUTIE VOLGENS MOTIEF

4.1

De risico's gedekt door het stelsel tijdelijke werkloosheid

Tijdelijke werkloosheid wordt door werkgevers ingeroepen in situaties waarin de uitvoering van het arbeidscontract tijdelijk onmogelijk is. Als sociale verzekering beschermt het stelsel tegen een breed scala aan risico's. Er kunnen zeven schorsingsgronden of motieven onderscheiden worden (zie tabel 4.1 hieronder), waarbij elk type van tijdelijke werkloosheid zijn eigen procedures en voorwaarden kent.

In tijden van sectorale of algemene crisissen wordt vaak een specifieke, tijdelijke categorie binnen overmacht opgesteld, zoals bijvoorbeeld tijdelijke werkloosheid omwille van overmacht door het coronavirus. Deze crisiscategorieën kennen soms aangepaste procedures, zoals de bepalingen met betrekking op het bezit van een controlekaart of het tijdstip van eerste aangifte. Naast wijzigingen van eerder praktische aard zijn er ook wijzigingen mogelijk die een invloed hebben op de

voorwaarden om het recht op tijdelijke werkloosheid te openen. Zo werden er bijvoorbeeld tijdens de bankencrisis van 2008-2009, maar ook vlak na de terreuraanslagen van 2016 voorwaarden gespecificeerd waaraan een bedrijf moest voldoen om gezien te worden als een 'onderneming in moeilijkheden'. In nasleep van overstromingen in 2021 aanvaarde men tijdelijk ook omstandigheden die op zich het werk niet rechtstreeks onmogelijk maken (zoals ernstige schade of verliezen) als reden om tijdelijke werkloosheid wegens overmacht in te roepen. Ook in het kader van de coronacrisis zijn er vele wijzigingen geweest aan de procedures en voorwaarden (RVA, 2021d).

In tabel 4.1 en grafiek 4.1 worden het totaal aantal dagen per motief van tijdelijke werkloosheid weergegeven voor de jaren 2019 en 2023, waardoor de onderlinge verhoudingen duidelijk worden. Veruit de grootste in totaal aantal dagen per jaar is de schorsing omwille van werkgebrek wegens economische oorzaak, gevolgd door slecht weer. Deze twee samen maken 90% van het totaal aantal dagen. Ongeveer 6% tot 7% van de dagen betreft een schorsing omwille van overmacht om medische redenen. Daarna zijn er kleinere motieven zoals overmacht, collectieve sluiting, technische stoornis en staking of lock-out.

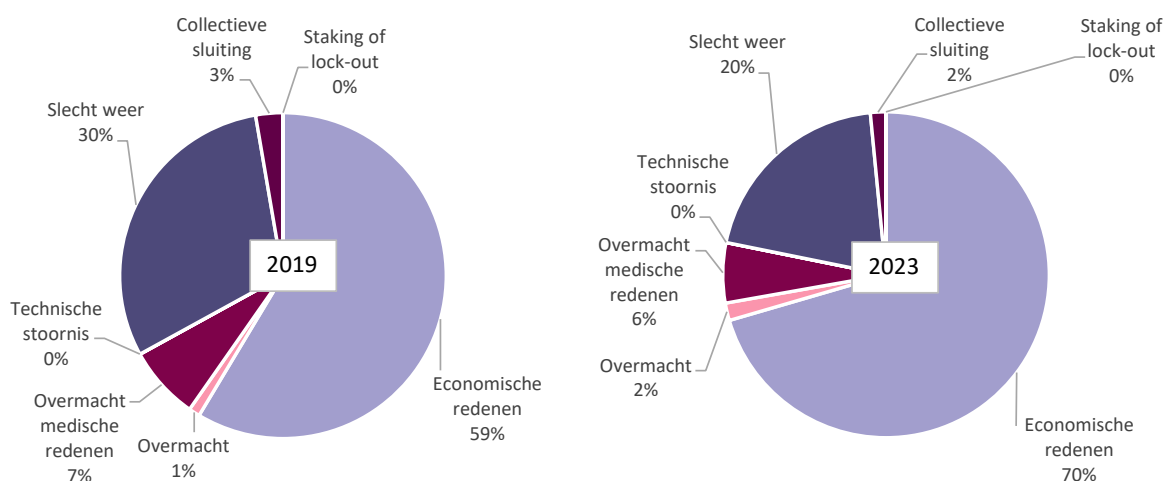
Overzicht van motieven tijdelijke werkloosheid met hun omvang.

Tab. 4.I

Schorsing omwille van ...	Doelgroep	Totaal aantal dagen in 2019	Totaal aantal dagen in 2023
werkgebrek wegens een economische oorzaak.	Arbeiders en bedienden.	3.480.563	5.429.119
overmacht.	Arbeiders en bedienden.	65.609	133.547
overmacht om medische redenen.	Arbeiders en bedienden.	432.901	459.483
technische stoornis.	Enkel arbeiders.	949	403
slecht weer.	Enkel arbeiders.	1.800.335	1.561.931
collectieve sluiting.	Arbeiders en bedienden.	159.742	117.323
staking of lock-out.	Arbeiders en bedienden.	221	1.285

Relatieve aandeel van het totaal aantal dagen tijdelijke werkloosheid volgens schorsingsgrond voor 2019 en 2023.

Gra. 4.I

Terwijl voor de meeste types tijdelijke werkloosheid de risico's eerder eenduidig zijn, dekt tijdelijke werkloosheid omwille van overmacht vele ladingen. Dankzij gegevens uit de werkgevers hun aangifte voor een sociaal risico (ASR), een verplichte procedure voor het meedelen van tijdelijke werkloosheid, is het mogelijk meer inzicht te krijgen in de redenen waarom tijdelijke werkloosheid omwille van overmacht wordt aangevraagd. In het digitale ASR formulier moeten de werkgevers in het geval van overmacht in eigen woorden de reden voor overmacht beschrijven. We hebben de gegevens van dit invulveld voor de periode juli

2022 tot en met juni 2024 geanalyseerd en gegroepeerd in zeven verschillende categorieën¹². De resultaten hiervan zijn terug te vinden in grafiek 4.II. Hoewel we in de grafiek de resultaten per jaar presenteren, is het minder relevant om de evolutie van het belang van een categorie te bekijken. Dit is omdat door één uitzonderlijke gebeurtenis globaal, binnen België of zelfs binnen 1 bedrijf een grote impact kan hebben op het aantal personen dat getroffen wordt. We bespreken kort elk van de categorieën.

¹² In 35% tot 45% van de gevallen (naargelang het jaar) is er enkel een algemene mededeling dat het overmacht betreft en worden er geen details gegeven voor een

specifieke reden. Deze worden buiten beschouwing gelaten in de analyse.

1. **Administratieve toegang/toelating/verplichte sluiting** - Een klein maar bestendig aantal gevallen tijdelijke werkloosheid omwille van overmacht hebben betrekking tot de onmogelijkheid om te werken doordat vergunningen of badges (i.e. veiligheidsmachtiging om domein te betreden) niet in orde zijn of opdat het bedrijf verplicht gesloten (bijvoorbeeld na een controle door de voedselinspectie).
2. **Cyberaanval** - In de media worden wel vaker individuele gevallen van bedrijven die slachtoffer zijn van een cyberaanval onder de aandacht gebracht. Het probleem is echter globaal aanwezig en volgens een rapport van Microsoft (Microsoft, 2023) waren er in 2023 wereldwijd ongeveer een kwart meer cyberaanvallen dan in 2022. Hoewel in de media vaak enkel grote bedrijven als slachtoffer worden geïdentificeerd, zijn er in onze data ook KMO's en zelfs micro-ondernemingen terug te vinden door een cyberaanval beroep moeten doen op tijdelijke werkloosheid.
3. **Uitzonderlijke weersituatie/natuurrampen** – Hoewel er een specifiek type tijdelijke werkloosheid omwille van slecht weer is, kunnen uitzonderlijke weersituaties zoals overstromingen of natuurrampen ook ingeroepen worden onder overmacht. Doordat toeleveringsketens de grenzen van ons land overschrijden, worden bijvoorbeeld ook bosbranden in Zweden aangehaald als een reden voor tijdelijke werkloosheid omwille van overmacht.
4. **Materiaal/machines niet beschikbaar/probleem bij leverancier, klant of werf** – Onder deze categorie vallen machines die in panne vallen, bedrijfsauto's of vrachtwagens die niet beschikbaar zijn als ook bijvoorbeeld grondstoffen of onderdelen zoals tachografen die niet beschikbaar zijn. In deze categorie zien we vaak ook verwijzingen naar problemen bij derde partijen, zoals leveranciers of klanten. Enkele voorbeelden hiervan die in de media zijn gekomen zijn de salmonella-besmetting bij chocoladeproducent Callebaut en het tekort aan halfgeleiders bij Volvo. Deze problemen treffen niet enkel het bedrijf zelf. Doordat ze deel uitmaken van een grotere toeleveringsketen moeten ook klanten of onderaannemers zich beroepen op tijdelijke werkloosheid. Ook onderaannemers in de bouw doen om deze reden beroep op tijdelijke werkloosheid, omdat de werf nog niet klaar is.
5. **Medische redenen**¹³ – In 2022 zijn de gevolgen van de coronacrisis nog altijd zichtbaar in de cijfers voor overmacht, zelfs na het beëindigen van de specifieke maatregelen. Vooral voor quarantaine of voor het sluiten van de opvang van kinderen door corona wordt er beroep gedaan op tijdelijke werkloosheid omwille van overmacht. Daarnaast zien we vooral bij kleine en micro ondernemingen vele gevallen waarbij werknemers op tijdelijke werkloosheid worden geplaatst door de ziekte of ongeval van de werkgever.
6. **Werkzaamheden aan nutsvoorzieningen** – In een klein aantal gevallen doet men beroep op tijdelijke werkloosheid overmacht omdat het werk onmogelijk is door onvoorziene problemen of werken aan de nutsvoorzieningen of een panne van het internet.
7. **Toegang werkplaats / onmogelijk tot werkplaats te komen** – Problemen op de werkplaats zoals een brand, gaslek of geuroverlast kunnen maken dat de toegang tot de werkplaats tijdelijk onmogelijk is. Daarnaast is het voor werknemers soms ook onmogelijk om tot aan de werkplaats te raken, door wegenwerken, stakingen of protestacties door derden. Voorbeelden van protestacties door derden zijn de boerenprotesten of protesten van milieuorganisatie bij de kerncentrales. Ten slotte kunnen ook problemen bij het openbaar vervoer of bij luchtvaartmaatschappijen ervoor zorgen dat men beroep

¹³ Deze categorie doelt enkel op die aanvragen tijdelijke werkloosheid omwille van overmacht. De aangiftes voor tijdelijke werkloosheid omwille van overmacht omwille van medische redenen zitten hier niet in vervat.

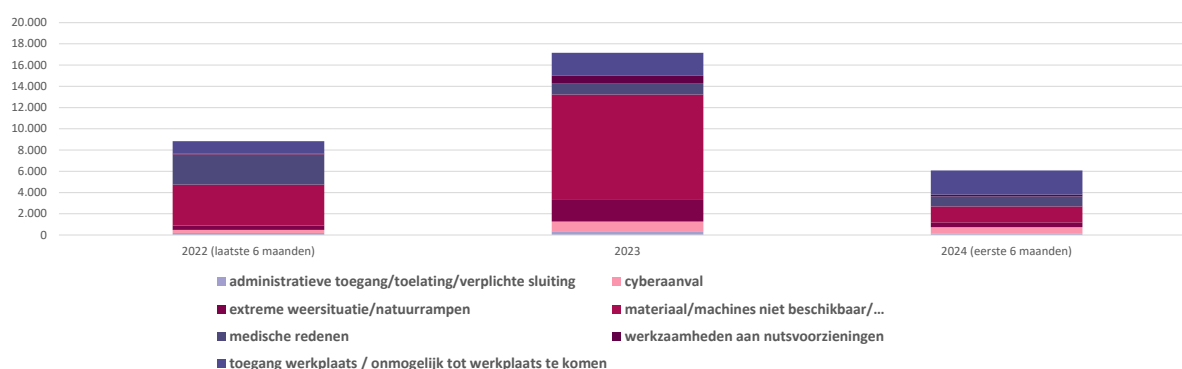
moet doen op tijdelijke werkloosheid overmacht.

Deze analyse geeft inzicht in welke risico's tijdelijke werkloosheid omwille van overmacht dekte in de periode juli 2022 tot en met juni 2024. Dit is echter een momentopname, waarbij we in het achterhoofd moeten houden dat de risico's wijzigen onder invloed van lokale en/of globale crisissen als ook bredere maatschappelijke verschuivingen. Tekenend van wijzigende risico's zijn zichtbaar in de bovenstaande analyse. Ten eerste is de COVID-19 pandemie gereduceerd tot een epidemie, waardoor de beschermende maatregelen sterk versoepeld zijn. In het tweede deel van 2022 betroffen er nog vele aanvragen quarantaine ten gevolge van corona, terwijl deze reden in 2024 veel minder werd vermeld. Ten tweede zien we een opvallende groei in het aantal cyberaanvallen als reden voor tijdelijke werkloosheid omwille van overmacht. Terwijl er in het tweede deel van 2022 slechts 288 aangiftes waren, waren het er in 2023 al 912 en in de eerste 6 maanden van 2024 al 639

aangiftes. Door de digitalisering van de ondernemingen en de doorbraak van AI vergroot het risico op cyberaanvallen. Ten slotte is het uitkijken naar de impact van de klimaatverandering. Voor België voorspelt men een groter risico op uitzonderlijke weersomstandigheden door veranderende neerslagpatronen en meer dagen met extreme temperaturen, waardoor er meer aanhoudende droogte en overstromingen zouden kunnen plaatsvinden (Proactieve rol van sociale bescherming tegen klimaatverandering: perspectieven uit België en wereldwijd, 2024) (CERAC, 2024). Terwijl grote natuurrampen voorlopig eerder uitzonderlijk blijven, kan hun incidentie in de toekomst groter worden. Naast de extreme weersomstandigheden die onder overmacht vallen, zien we al een wijziging binnen de reden tijdelijke werkloosheid omwille van slecht weer. Steeds meer zien we deze reden voorkomen in periodes zonder vorst, maar met aanhoudende regenval of extreme hitte (RVA, 2024).

Aantal aangiftes tijdelijke werkloosheid omwille van overmacht volgens reden van overmacht.

Gra. 4.II

4.2

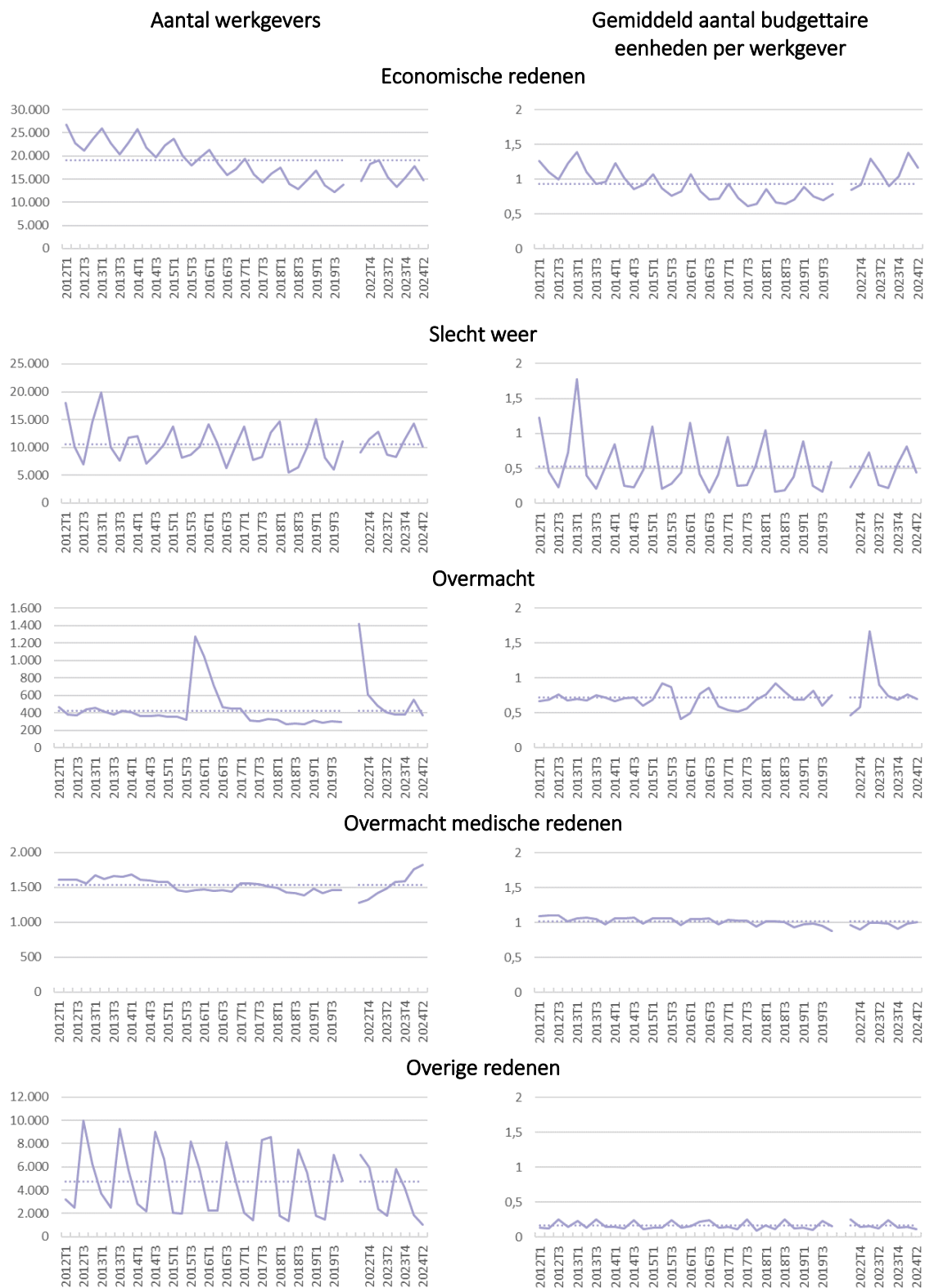
Evolutie van de tijdelijke werkloosheid volgens motief

Zoals hiervoor al vermeld omvat het stelsel tijdelijke werkloosheid verschillende motieven, waarbij die voor economische redenen veruit de grootste is, gevolgd door slechte weersomstandigheden. De algemene trend met een hoger gemiddeld aantal budgettaire eenheden per werkgever na de coronacrisis is enkel terug te vinden bij tijdelijke werkloosheid omwille van economische redenen (grafiek 4.III). Het niveau in het eerste trimester van 2024 (gemiddeld 1,38 budgettaire eenheden per werkgever) ligt net onder dat van het eerste trimester van 2013 (1,40 budgettaire eenheden), wat het hoogste niveau in de besproken periode is. Het niveau van 2024 T2 is het hoogste niveau bereikt in een tweede trimester sinds 2012 (excl. de coronacrisis).

De patronen voor slecht weer en overige redenen blijven ongewijzigd na de coronacrisis. De regelmatigheid bij overige redenen wordt bepaald doordat deze categorie voornamelijk betrekking heeft op collectieve sluitingen van ondernemingen voor hun jaarlijkse vakantie. Dit is een jaarlijks weerkerende gebeurtenis. Doordat het motief slecht weer het tweede grootste motief is, zwakt de trend naar intensifiëring van het gebruik van tijdelijke werkloosheid om economische redenen enigszins af in de algemene cijfers. Tijdelijke werkloosheid omwille van overmacht kent een onvoorspelbaar patroon, eigen aan de reden overmacht. Zo is de opvallende piek in het aantal werkgevers vanaf het vierde trimester van 2015 te kaderen binnen de terreurdreiging na aanslagen in Parijs in november 2015 en de terreuraanslagen in Brussel in maart 2016. Ten slotte bereikt het aantal werkgevers dat gebruik maakt van tijdelijke werkloosheid omwille van overmacht om medische redenen in 2024 T2 het hoogste niveau van de hele periode.

Aantal werkgevers en gemiddeld aantal budgettaire eenheden per werkgevers volgens reden voor tijdelijke werkloosheid. (Stippellijn = gemiddelde 2012-2019)

Gra. 4.III

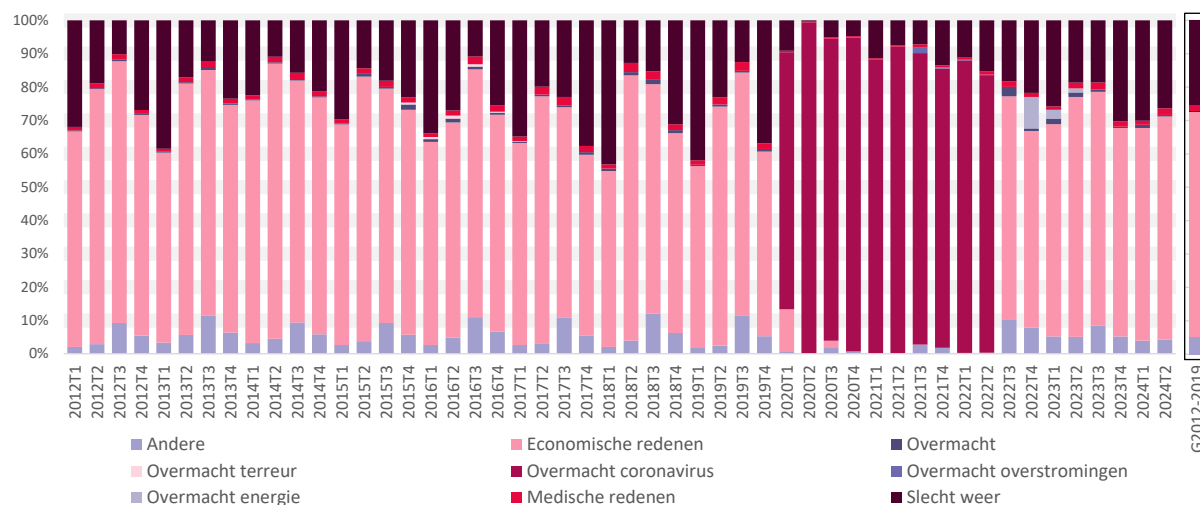

In fysieke eenheden is de tijdelijke werkloosheid verdeeld zoals weergegeven in grafiek 4.IV. Niet verrassend vervormt de categorie overmacht omwille van het coronavirus de trends tussen het eerste kwartaal van 2020 en het tweede kwartaal van 2022. Afgezien van deze bijzondere periode toont tijdelijke werkloosheid over de jaren heen een vrij regelmatig patroon: economische redenen blijven dominant, slecht weer speelt een grotere rol in het eerste en laatste kwartaal van elk jaar. De categorie "overige" lijkt een tegenovergesteld patroon te volgen, maar in werkelijkheid verandert deze weinig: het aandeel ervan stijgt proportioneel omdat het algemene percentage tijdelijke werkloosheid daalt.

Tussen deze meest voorkomende redenen zijn de segmenten van overmacht (met uitzondering van overmacht omwille van het coronavirus) nauwelijks te onderscheiden. Toch verdient een van de subsegmenten van overmacht bijzondere aandacht, vooral in het licht van grafiek 4.V, die de gegevens in budgettaire eenheden weergeeft.

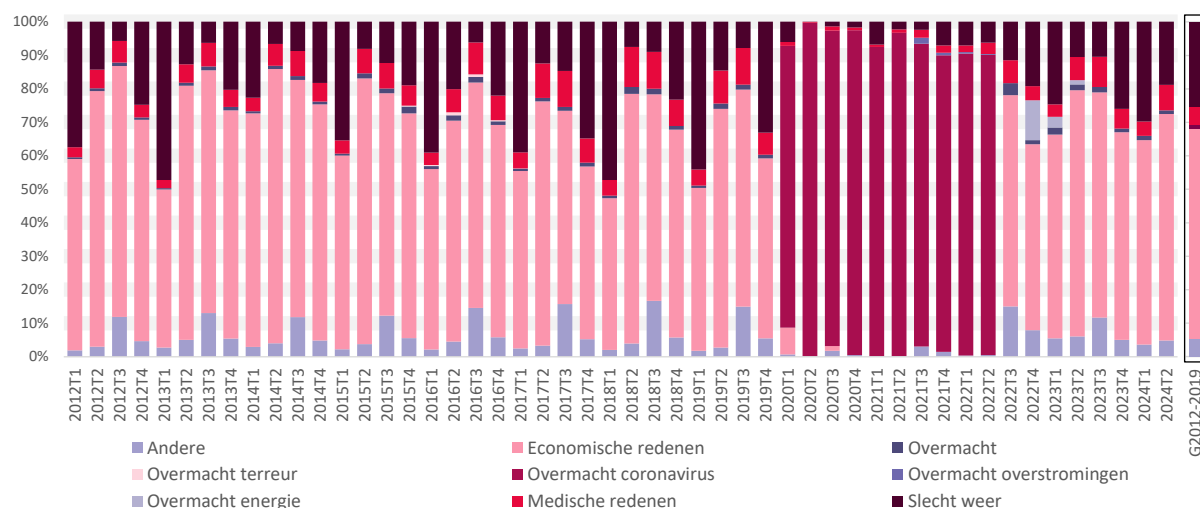
Verdeling van de tijdelijke werkloosheid per motief (fysieke eenheden) van 2012 tot juni 2024.

Gra. 4.IV

Verdeling van de tijdelijke werkloosheid per motief (budgettaire eenheden) van 2012 tot juni 2024

Gra. 4.V

In het bijzonder willen we wijzen op het motief overmacht omwille van medische redenen. Dit is een motief waarvan de evolutie eerder stabiel te noemen valt: er is weinig variatie van maand tot maand. Toch kende het motief een licht dalende trend tot het einde van 2021. Sindsdien kende het motief een scherpe stijging, met in 2024 de hoogste cijfers sinds 2012 in zowel fysieke en budgettaire eenheden, als ook in aantal werkgevers. Om beter het belang te illustreren, hebben we berekend wat elke fysieke eenheid vertegenwoordigt in budgettaire eenheden binnen elk van de motieven (grafiek 4.VI). De grafiek spreekt boekdelen: de meest voorkomende redenen voor tijdelijke werkloosheid, namelijk economische redenen en slecht weer, worden meestal aangevraagd voor

korte periodes, waardoor hun budgettaire impact relatief beperkt blijft in verhouding tot het aantal betrokken werknemers. Dit is echter heel anders bij tijdelijke werkloosheid wegens overmacht om medische redenen. Hoewel dit in 2024 slechts 2% van de tijdelijk werklozen betreft, vertegenwoordigt het bijna 8% van de kosten van tijdelijke werkloosheid. Dit komt doordat elke betrokken begunstigde gemiddeld ongeveer 0,8 voltijdsequivalent in tijdelijke werkloosheid vertegenwoordigt.

Daarenboven ligt de duurtijd voor tijdelijke werkloosheid overmacht omwille van medische redenen hoog. Gemiddeld duurt een traject 10 maanden. Bij een kwart duurt het langer dan 12

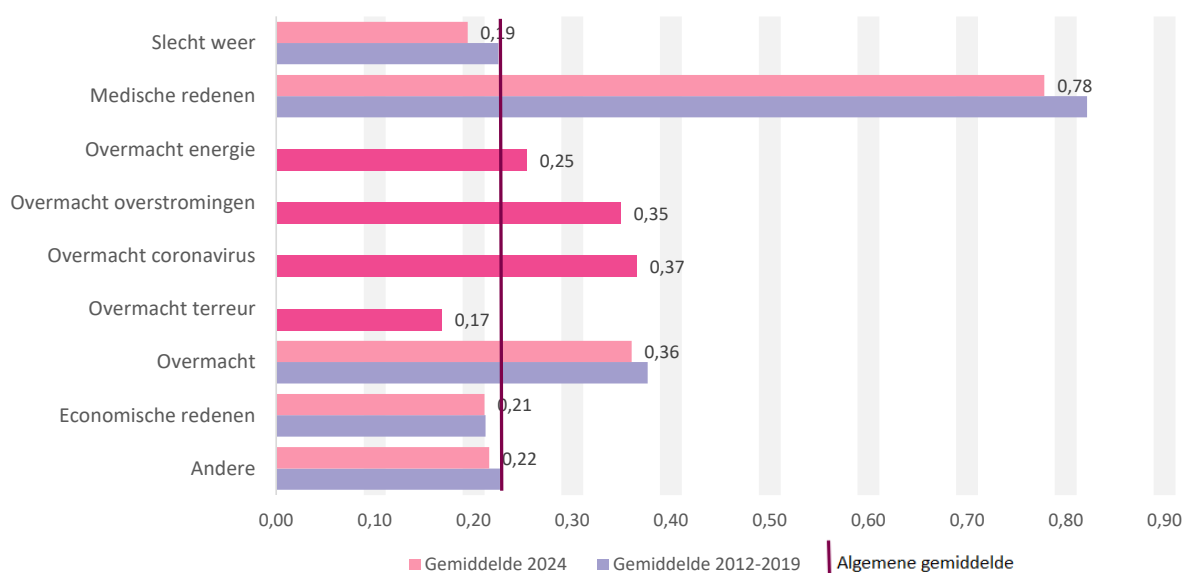
maanden en bij één op 10 zelfs langer dan twee jaar.

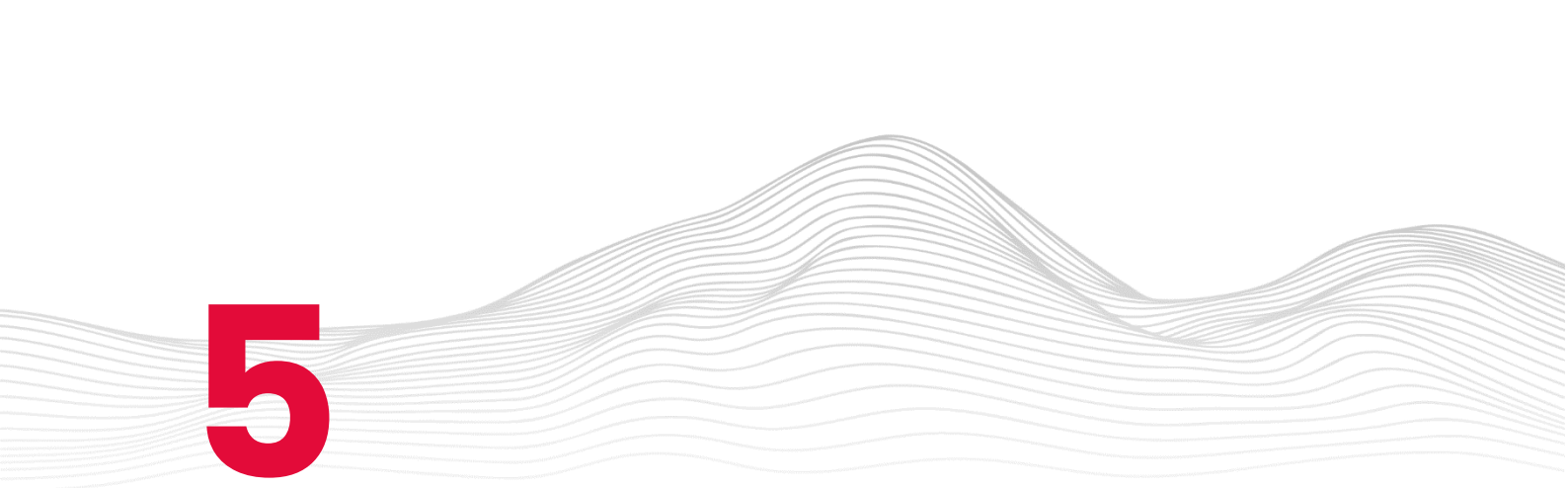
De reden voor dit verschil ligt in de karakteristieken van het motief van tijdelijke werkloosheid omwille van medische redenen. Zoals gedefinieerd in de informatiebrochure E24 van de RVA: "In de volgende situaties kan de werknemer die arbeidsgeschikt is verklaard in de zin van de ziekte-en invaliditeitsverzekering maar nog verder ongeschikt is voor de uitoefening van zijn functie uitkeringen tijdelijke werkloosheid wegens medische overmacht ontvangen (...)". Dit betreft in

feite een overgangstoestand tussen langdurig ziekteverlof en terugkeer naar het werk, waarin de betrokken werknemer vrijwel altijd volledig tijdelijk werkloos is. Dit verklaart de opvallende cijfers van dit motief, cijfers die toenemen naarmate het aantal werknemers in langdurig ziekteverlof stijgt. Deze correlatie is ook regionaal merkbaar: Wallonië, dat de sterkste groei in langdurige ziekteverzuimcijfers laat zien, is ook de grootste gebruiker van tijdelijke werkloosheid wegens medische overmacht (51,5% in 2024). Ook in het Vlaamse Gewest is de recente stijging vanaf 2022 op te merken.

Aantal budgettaire eenheden per fysieke eenheid voor de verschillende motieven van tijdelijke werkloosheid

Gra. 4.VI

5

PROFIEL VAN DE WERKNEMERS IN TIJDELIJKE WERKLOOSHEID

Hoewel het profiel van tijdelijk werklozen in het jaarlijkse verslag van de RVA wordt besproken op basis van geslacht, gewest en uiteraard de sector van tewerkstelling (RVA, 2024), is het volgende hoofdstuk niet overbodig. Het plaatst het profiel van tijdelijk werklozen in een breder perspectief dan de afgelopen vijf jaar. Zoals we in hoofdstuk 2 zagen, waren deze jaren uitzonderlijk: eerst met historisch lage cijfers, vervolgens met ongekeerde pieken tijdens de Covid-crisis. Hierdoor is een bepaald referentiekader verloren gegaan, wat we willen herstellen.

We willen ook dieper ingaan op de materie en onderzoeken hoe de leeftijd en nationaliteit van tijdelijk werklozen zich de afgelopen twaalf jaar hebben ontwikkeld. Dit kan ons helpen om een beter inzicht te krijgen in het tijdelijke werkloosheids-systeem na corona en, in bredere zin, om de toekomstige ontwikkeling ervan beter in te schatten.

5.1

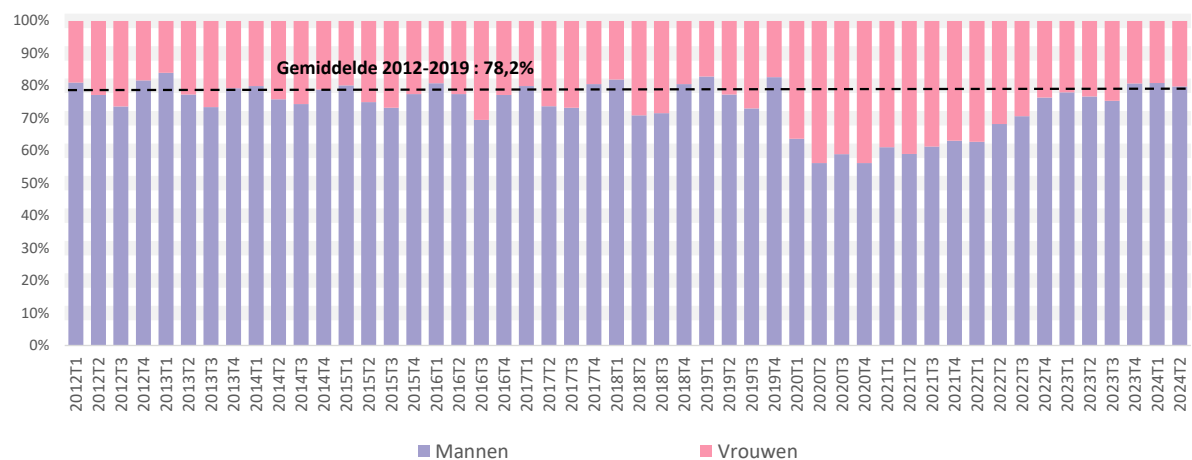
Geslacht

Zoals vermeld in het jaarverslag en in de samenvattende studie over 100 jaar uitkeringen van de RVA (RVA, 2021c), is tijdelijke werkloosheid van nature een regeling die meer mannen dan vrouwen treft. Grafiek 5.1 bevestigt dit en laat zien hoezeer de coronacrisis atypisch was in vergelijking met eerdere crises.

Buiten deze piek, die zichtbaar werd vanaf het eerste kwartaal van 2020 en verdween in het vierde kwartaal van 2022, bleef de tijdelijke werkloosheid dicht bij het gebruikelijke percentage: 78,2% mannen in de periode 2012-2019 (hier geïllustreerd met een stippellijn). De grafiek toont aan dat begin 2024 de man-vrouwverdeling in de tijdelijke werkloosheid weer is zoals ervoor en, kunnen we zeggen, op een “normaal” niveau.

Verdeling van de tijdelijke werkloosheid volgens geslacht (fysieke eenheden) van 2012 tot juni 2024.

Gra. 5.I

5.2

Gewest

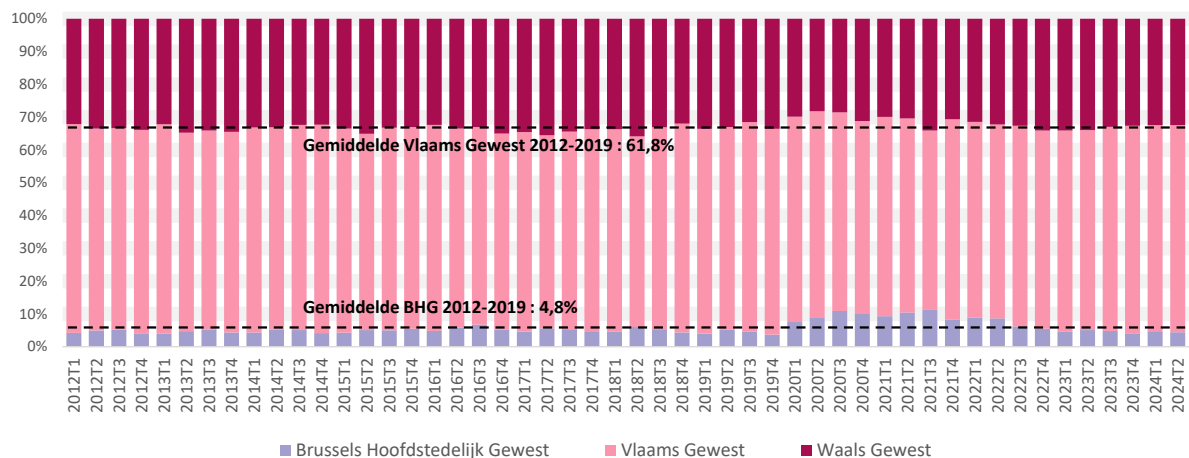
De verdeling van tijdelijke werkloosheid naar gewest is eveneens een aandachtspunt in het jaarverslag van de RVA. Het doel hier is opnieuw om een breder beeld te schetsen over de afgelopen twaalf jaar en te onderzoeken of de evolutie van deze verdeling na de coronacrisis een ander patroon vertoont. Laten we dit bekijken met grafiek 5.II.

In vergelijking met de gemiddelde cijfers van vóór de crisis, weergegeven met stippellijnen (2012-2019, zoals in grafiek 5.I), is de verdeling van tijdelijke werkloosheid tussen de verschillende gewesten grotendeels hetzelfde gebleven: in fysieke eenheden in het tweede kwartaal van 2024 vertoont Vlaanderen slechts een overschot van 1,4% ten opzichte van het gemiddelde (63,2% tegenover 61,8%). Dit toont aan dat Vlaanderen in de afgelopen twaalf jaar, en zelfs tijdens de coronaperiode, het meest gebruik heeft gemaakt van het stelsel van tijdelijke werkloosheid, zelfs in verhouding met het aantal werknemers in de drie gewesten. Ook in 2024 blijft dit patroon ongewijzigd.

Toch brengt grafiek 5.III, die de gegevens in budgettaire eenheden weergeeft, nuance aan: hoewel Vlaanderen vaker gebruikmaakt van tijdelijke werkloosheid, is het aantal dagen in tijdelijke werkloosheid per werknemer gemiddeld lager dan in Wallonië. De cijfers in deze grafiek liggen dicht bij de algemene verdeling van de arbeidskrachten per gewest, hoewel Brussel duidelijk relatief weinig gebruikmaakt van het stelsel. Desondanks blijkt dat de verdeling in budgettaire eenheden per gewest in 2024 ook zeer vergelijkbaar is met het profiel van vóór de crisis, met een lichte stijging aan Vlaamse kant (58,8% in het tweede kwartaal van 2024 tegenover een gemiddelde van 55,3% in de periode 2012-2019).

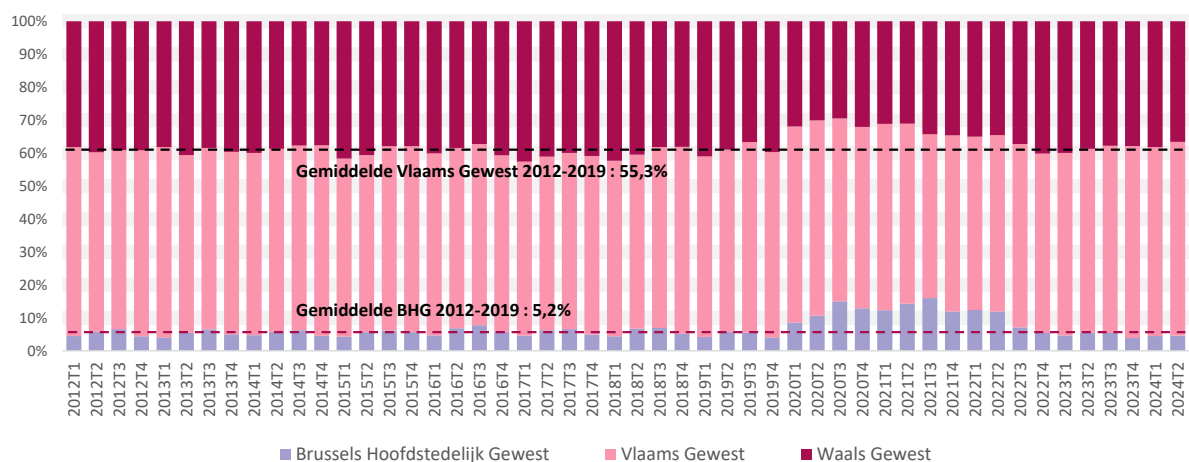
Verdeling van de tijdelijke werkloosheid volgens gewest (fysieke eenheden) van 2012 tot juni 2024

Gra. 5.II

Verdeling van de tijdelijke werkloosheid volgens gewest (budgettaire eenheden) van 2012 tot juni 2024

Gra. 5.III

5.3 Leeftijd

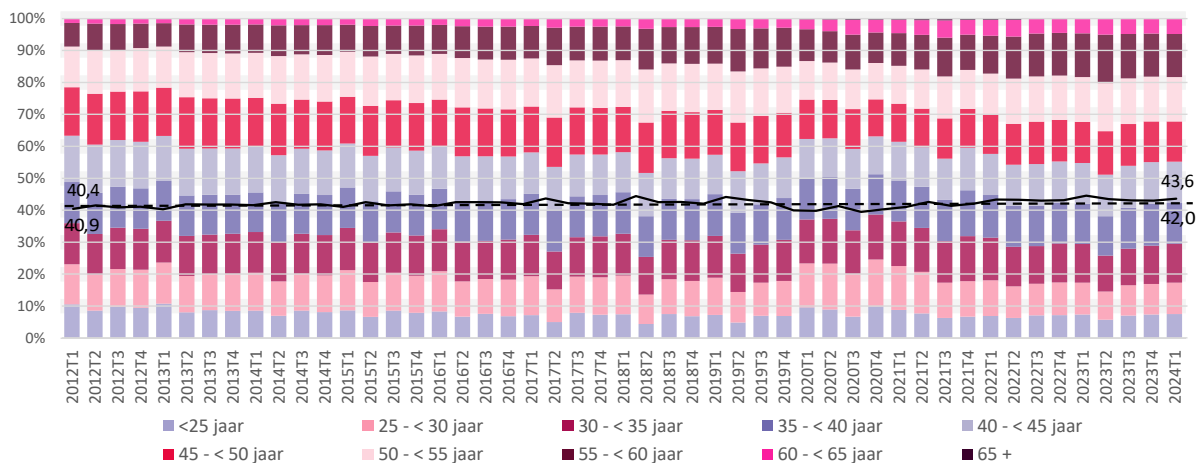
In tegenstelling tot de twee eerder beoordeelde criteria, wordt leeftijd niet opgenomen als indicator in het jaarverslag van de RVA. Grafiek 5.IV geeft een overzicht van de afgelopen twaalf jaar tijdelijke werkloosheid per leeftijdscategorie. Hieruit blijkt dat tijdelijke werkloosheid redelijk gelijkmatig verdeeld is over de verschillende leeftijdsgroepen, maar dat deze de afgelopen jaren is "verouderd". De gemiddelde leeftijd steeg van 40,4 jaar naar 43,6 jaar in 2024 (zwarte lijn). In dezelfde periode steeg de gemiddelde leeftijd van de bevolking tussen 15 en 64 jaar met 1,1 jaar, van 40,9 naar 42 jaar (stippellijn). De toename van de gemiddelde leeftijd onder tijdelijke werklozen verloopt dus sneller dan de algemene vergrijzing van de bevolking. In de grafiek is duidelijk de

nieuwe plaats zichtbaar die de leeftijdscategorieën 60-65 jaar en 55-60 jaar innemen binnen de tijdelijke werkloosheid, vergeleken met 2012. Tegelijkertijd is het aandeel jongeren dat in tijdelijke werkloosheid terechtkomt afgenomen sinds het begin van de periode.

Voor deze langzame verschuiving kunnen twee hypothesen worden voorgesteld. De eerste is economisch van aard: oudere werknemers zijn duurder voor een bedrijf vanwege hun anciënniteit; het is financieel interessanter om hen met voorrang in tijdelijke werkloosheid te plaatsen (al kost dit de RVA dan meer). De tweede hypothese houdt verband met nieuwe technologieën: oudere werknemers worden niet beschouwd als de meest onmisbare krachten van een bedrijf, maar juist als degenen die het minst zijn aangepast aan nieuwe technologieën.

Verdeling van de tijdelijke werkloosheid volgens leeftijdscategorie (fysieke eenheden) van 2012 tot juni 2024

Gra. 5.IV

Bron gemiddelde leeftijd van de actieve bevolking: Statbel

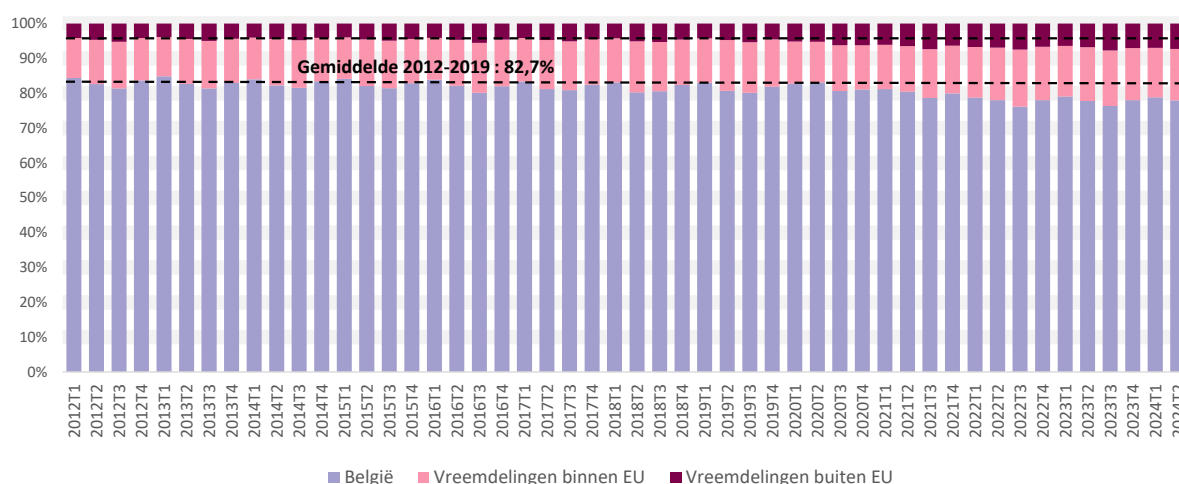
5.4 Nationaliteit

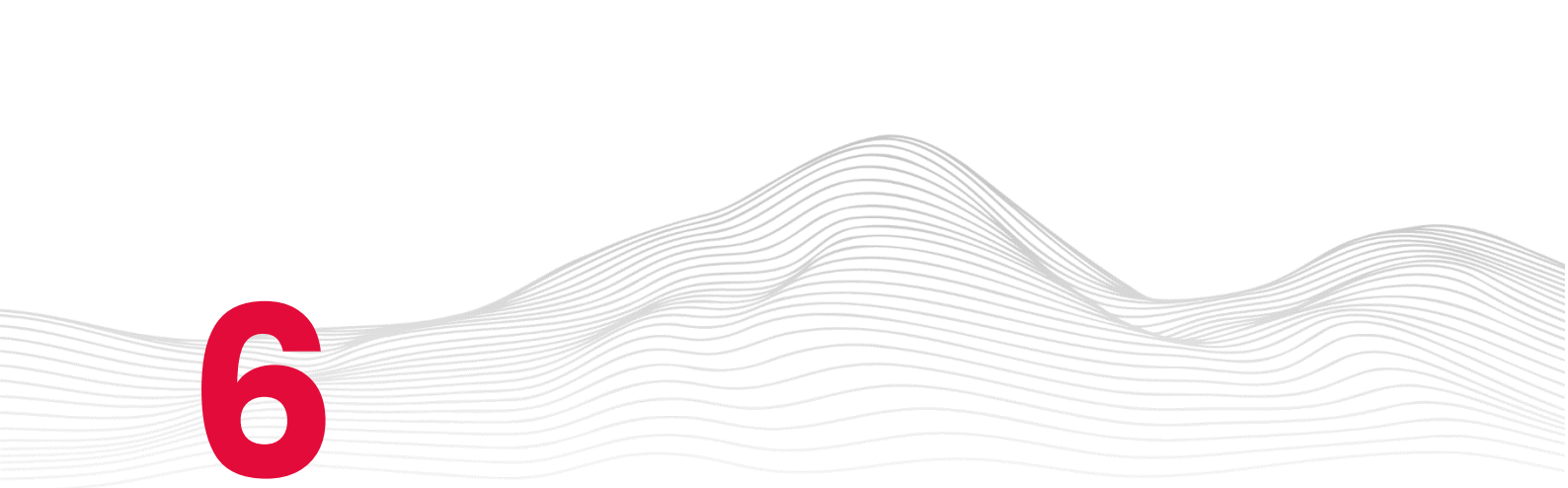
Grafiek 5.V laat zien hoe tijdelijke werkloosheid in twaalf jaar steeds meer werknemers van buitenlandse afkomst onder de beroepsbevolking van het land heeft getroffen. De gezondheidscrisis heeft geen verstoring van de verdeling veroorzaakt, maar sinds 2022 is het aandeel buitenlanders onder de tijdelijk werklozen hoger dan het gemiddelde tussen 2012 en 2019, en is het gestegen van 17,3% vóór 2020 naar 22,0% in het tweede kwartaal van 2024.

Dat gezegd hebbende, is de bevolking zelf als geheel geëvolueerd en bestaat ze vandaag voor 64,8% uit Belgen, vergeleken met 73,4% in 2012 (Statbel, 2024). Het aantal onderdanen van de Europese Unie steeg van 13,9 naar 16,3% en het aantal niet-Europese onderdanen van 12,7 naar 18,9%. Dit in aanmerking genomen lijken de waargenomen veranderingen de natuurlijke evolutie van de aanwezige arbeidskrachten te weerspiegelen.

Verdeling van de tijdelijke werkloosheid volgens nationaliteit (fysieke eenheden) van 2012 tot juni 2024

Gra. 5.V

6

PROFIEL VAN DE WERKGEVERS

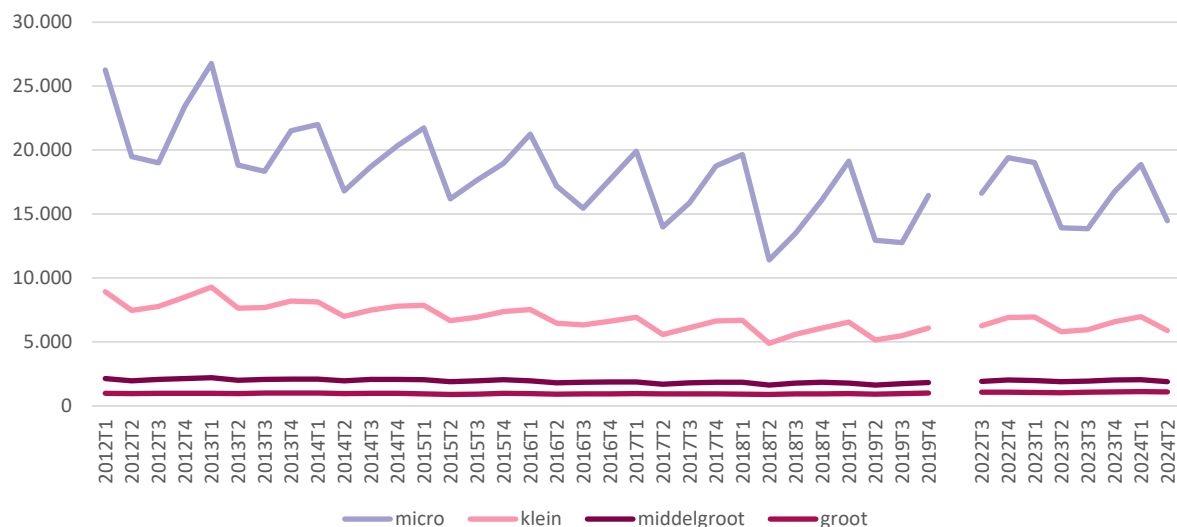
6.1

De grootte van de onderneming

Grafiek 6.1 geeft het aantal werkgevers met tijdelijke werkloosheid weer naar de grootte van de onderneming. In de periode 2012-2019 is er binnen de tijdelijke werkloosheid een daling merkbaar bij alle categorieën, behalve bij de grote ondernemingen, waarvan het aandeel stabiel blijft. De aantallen zijn na de crisis nagenoeg ongewijzigd gebleven in vergelijking met de jaren net voor de crisis. Bekijken we het gemiddeld aantal budgettaire eenheden per werkgever (grafiek 6.II), dan zien we dat de hiervoor vastgestelde trend met een stijging na de coronacrisis zich voornamelijk afspeelt bij de grote ondernemingen en in mindere mate ook bij de middelgrote. De stijging van het gemiddeld aantal budgettaire eenheden in 2019 tekent zich duidelijk af bij de grote ondernemingen. Bij de andere ondernemingen is er eerder een stabilisering.

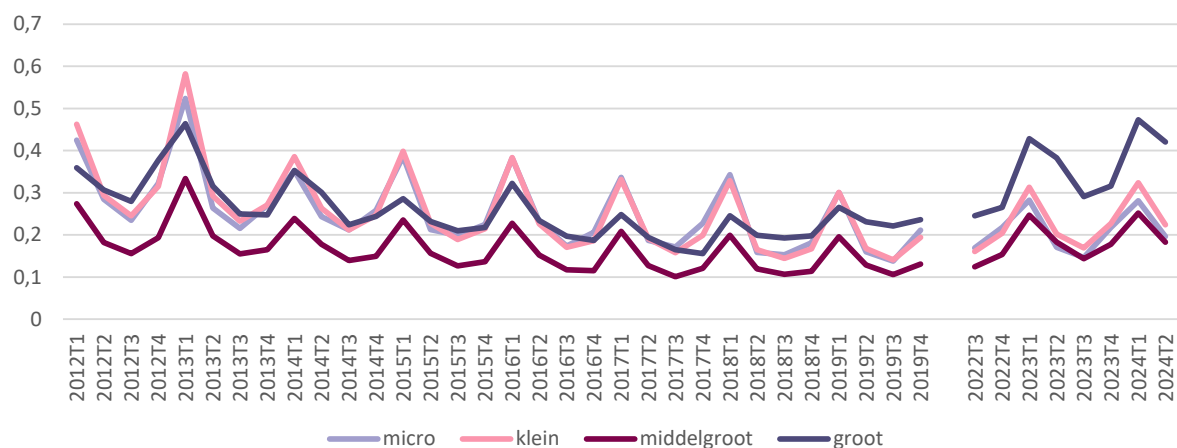
Evolutie van het aantal werkgevers naar grootte.

Gra. 6.I

Gemiddeld aantal budgettaire eenheden relatief ten opzichte van de proportie werkgevers per categorie.

Gra. 6.II

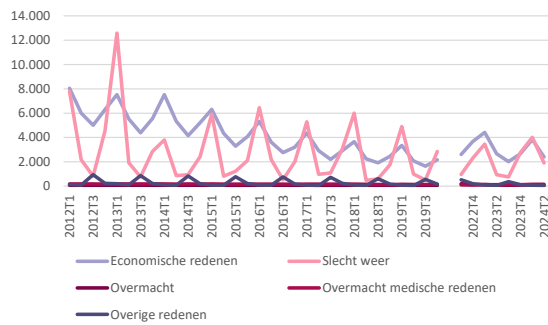
Een reden voor deze opvallende verschillen zijn de verschillen in motieven. In grafiek 6.III zien we de verdeling van de budgettaire eenheden volgens motief en grootte van de ondernemingen. Bij middelgrote en grote ondernemingen is de proportie tijdelijke werkloosheid omwille van economische

redenen veel groter, waardoor voor deze categorieën de stijgende trend van budgettaire eenheden per werkgever veel duidelijker in grafiek 6.II zichtbaar is. Ook bij de micro en kleine ondernemingen is er echter een stijging in het aantal budgettaire eenheden voor tijdelijke werkloosheid omwille van economische redenen.

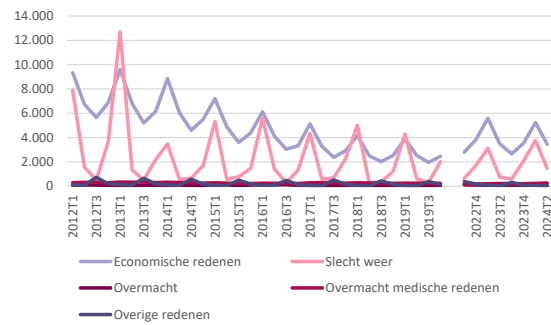
Aantal budgettaire eenheden volgens motief per grootte van de ondernemingen.

Gra. 6.III

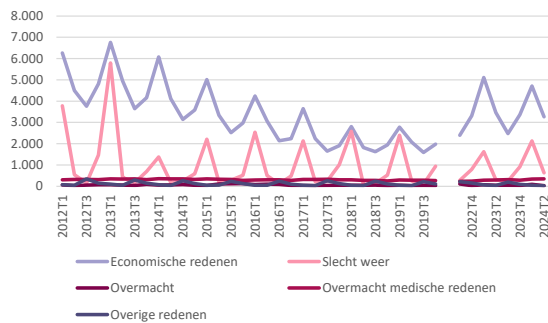
Micro-ondernemingen

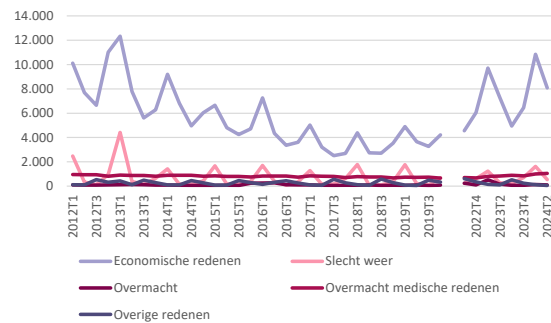
Kleine ondernemingen

Middelgrote ondernemingen

Grote ondernemingen

6.2

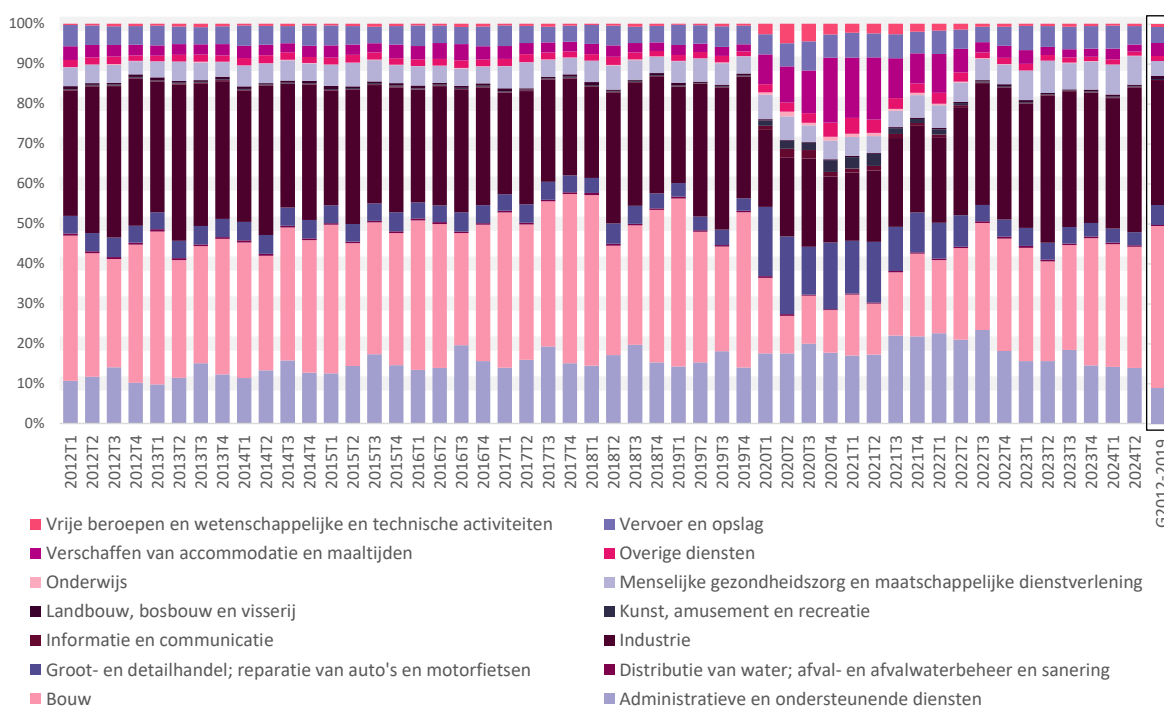
Verschillen naar sector

Tijdens de coronacrisis hebben verschillende sectoren beroep gedaan op tijdelijke werkloosheid, terwijl die er daarvoor slechts zeer beperkt gebruik van maakten. In grafiek 6.III presenteren we de verdeling van de tijdelijke werkloosheid in fysieke eenheden voor 14 sectoren¹⁴. In deze grafiek zien we duidelijk de verstoring die wordt veroorzaakt door de gezondheidsmaatregelen van de coronacrisis, die, hoofdzakelijk van het eerste kwartaal van 2020 tot het tweede kwartaal van 2022, de populatie van begunstigden hebben uitgebreid naar sectoren die normaal gesproken niet

of zeer beperkt gebruik maken van tijdelijke werkloosheid. De meest opvallend getroffen sector is de horecasector, in paars bovenaan de grafiek, die in het vierde kwartaal van 2020 een aandeel van 16% bereikte, vergeleken met gemiddeld 2,8% tussen 2012 en 2019. Andere sectoren kenden een ongebruikelijke en zeer scherpe stijging van hun aandeel binnen de tijdelijke werkloosheid, zoals bij de administratieve diensten, gespecialiseerde wetenschappelijke en technische activiteiten, de informatie-, kunst- en amusementssector. De sector van de administratieve en ondersteunende dienstverlening, die met name uitzendbureaus en onderhoudspersoneel omvatte, was al vóór de crisis een grote gebruiker van het systeem en zag het aantal tijdelijke werklozen exploderen en vervolgens tot eind 2022 hoog blijven

Verdeling van de tijdelijke werkloosheid volgens sector (fysieke eenheden) van 2012 tot juni 2024.

Gra. 6.IV

¹⁴ De andere activiteitensectoren vertegenwoordigden tussen 2012 en 2024 samen gemiddeld 1,37% en maxi-

maal 2,89% van alle fysieke eenheden tijdelijke werkloosheid; we hebben ervoor gekozen om ze niet weer te geven, omdat de grafiek al overladen is.

In de post-coronaperiode is de verdeling van de tijdelijke werkloosheid naar sector min of meer genormaliseerd naar de situatie voor de crisis. Er zijn echter enkele opvallende verschillen merkbaar (grafiek 6.V).

Het eerste verschil betreft de industriële sector: de tijdelijke werkloosheid is daar sinds eind 2023 geleidelijk aan toegenomen, zodat deze in het tweede kwartaal van 2024 41,6% van de uitgaven vertegenwoordigt, een percentage dat een derde hoger is dan in normale tijden. In termen van budgettaire eenheden per werkgever is er een duidelijke intensifiëring. Opvallend is dat de stijging van het gemiddeld aantal budgettaire eenheden per werkgever ook zichtbaar is in 2019.

Deze stijging, terwijl alle andere sectoren stabiele of dalende waarden laten zien, komt overeen met het klimaat van de sectorale crisis in Duitsland en met het aantal faillissementen dat de afgelopen maanden in dezelfde industriële sector is geconstateerd.

Dit staat in contrast met de grootste sector binnen de tijdelijke werkloosheid, de bouwnijverheid, die veel beroep doet op tijdelijke werkloosheid omwille van slecht weer. De trend van het aantal werkgevers en het gemiddeld aantal budgettaire eenheden voor deze sector is veel minder uitgesproken, met geen duidelijke stijging van het aantal werkgevers, fysieke eenheden en budgettaire eenheden per werkgever.

De handel kent, net als de industrie, een duidelijke stijging van de gemiddelde benutting per werkgever na de coronacrisis in vergelijking met de periode ervoor en is er een aanhoudende opwaartse trend.

Bij 'Administratie en ondersteunende diensten' gaat een stijging van het gemiddeld aantal budgettaire eenheden per werkgever gepaard met een licht stijgende trend bij het aantal werkgevers. Bij de door de coronacrisis zwaar getroffen 'Verschaffen van accommodatie en maaltijden' als ook bij de overige dienstensectoren is er zowel een duidelijke stijging van het aantal werkgevers als van het gemiddeld aantal budgettaire eenheden per werkgever, voornamelijk in de eerste

maanden volgend op de pandemie. Deze trend is ook terug te vinden bij de andere sectoren.

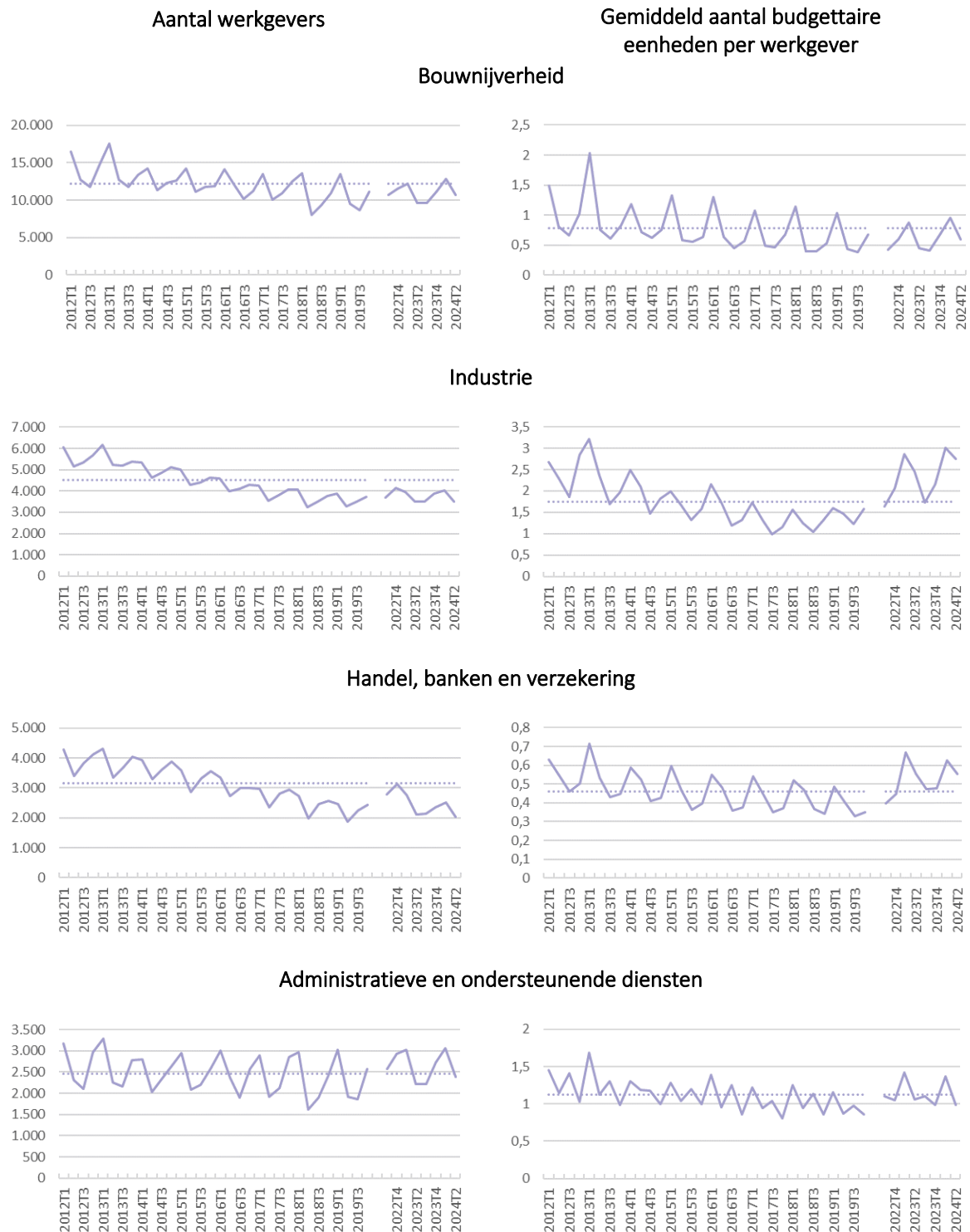
Ten slotte volgt de 'Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening' de algemene trend met een stabiel aantal werkgevers en een duidelijke stijging van het gemiddeld aantal budgettaire eenheden per werkgever. Het is eerder opmerkelijk in deze sector, die vele knelpuntberoepen kent, een intensifiëring van de tijdelijke werkloosheid te zien. Tussen 2012 en 2019 vertegenwoordigde dit gemiddeld 4,71% van de fysieke eenheden die tijdelijk werkloos waren en 3,8% van de uitgaven voor tijdelijke werkloosheid. In de eerste helft van 2024 vertegenwoordigde de sector 7,24% van de fysieke eenheden en 7,26% van de uitgaven, bijna het dubbele van de situatie vóór de coronacrisis. Zoals we in de grafiek zien, deed deze stijging zich voor na de coronacrisis en heeft zich sindsdien bestendigd. In termen van kosten vertegenwoordigt de sector gezondheidszorg en sociale actie nu ongeveer 40 miljoen EUR aan tijdelijke werkloosheid per jaar, vergeleken met iets minder dan 20 miljoen EUR vóór 2020. Om deze piek te proberen begrijpen, hebben we de analyse verfijnd door de drie subcategorieën in meer detail te bekijken: menselijke gezondheidszorg (86), maatschappelijke dienstverlening met accommodatie (87) en maatschappelijke dienstverlening zonder accommodatie (88). De gegevens in tabel 4.1, eenmaal gescheiden per subsector, duidelijk zien dat het de sociale actiesector zonder huisvesting is die de aanzienlijke stijging veroorzaakt (+58,12% in aantal fysieke eenheden, maar vooral +108,79% in aantal uitgavenwaarden vergeleken met de periode 2012-2019); de andere subsectoren vertegenwoordigen een zeer klein percentage van de tijdelijke werkloosheid.

De kruising van de gegevens voor de subsector sociale actie zonder huisvesting met andere criteria toont aan dat de stijging van de tijdelijke werkloosheid uitsluitend afkomstig was van het Vlaamse Gewest (74,6% van de uitgaven in het tweede kwartaal van 2024) en dat de veruit de meest gevraagde motief economische redenen zijn (85,5% van de gevallen in het tweede kwartaal van 2024). Als we nog verder gaan, constateren

we dat 95% van de betrokken bedrijven maatwerkbedrijven zijn. Eén mogelijke reden voor deze verhoging is de reglementaire wijziging van mei 2020, waardoor werknemers van maatwerkbedrijven die een progressieve werkhervatting hebben (dit is nog deels op een ziekteuitkering krijgen voor de dagen dat ze niet werken) ook toegang krijgen tot de tijdelijke werkloosheid. Hierdoor vergroot de groep potentiële werknemers die op tijdelijke werkloosheid kan gezet worden. Daarnaast kent de sector ook een invloed van de verschuiving van competentieprofielen op de arbeidsmarkt door de arbeidsmarktkrapte. Hierdoor wijzigt ook het type opdrachten dat kan worden uitgevoerd door de werknemers. De crisis in de hierboven genoemde industriële sector zou een verzwarende factor kunnen zijn in de mate dat industriële ondernemingen taken uitbesteden aan maatwerkbedrijven.

Aantal werkgevers en gemiddeld aantal budgettaire eenheden per werkgevers volgens sector.
(Stippellijn = gemiddelde 2012-2019).

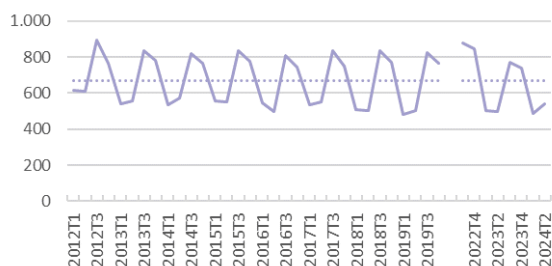
Gra. 6.V

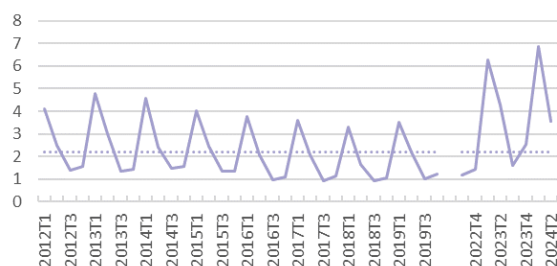
Aantal werkgevers en gemiddeld aantal budgettaire eenheden per werkgevers volgens sector.

Gra. 6.V (vervolg)

Aantal werkgevers

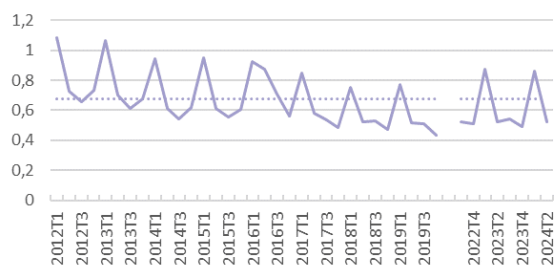
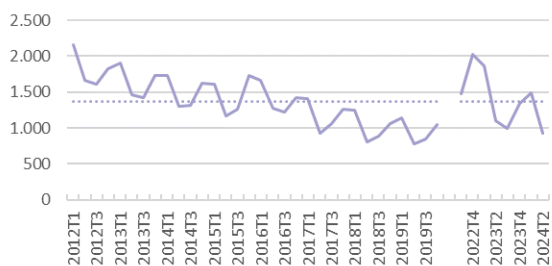

Gemiddeld aantal budgettaire eenheden per werkgever

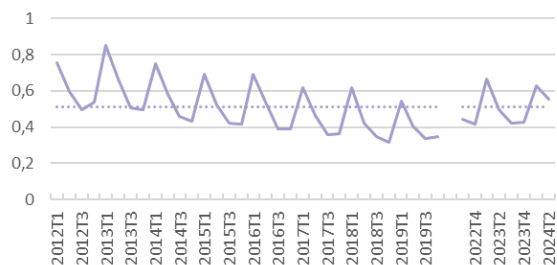
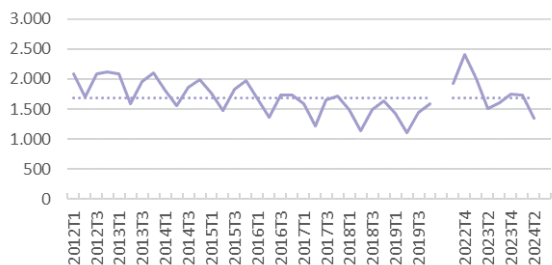

Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening

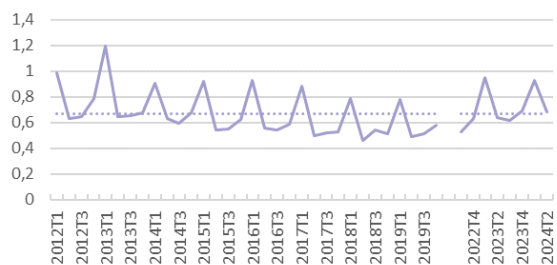
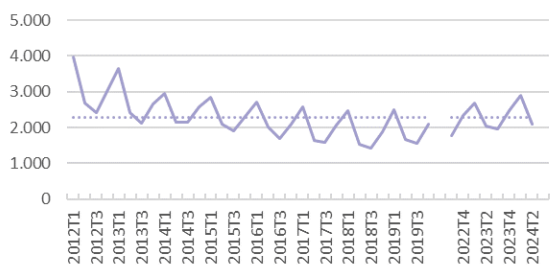
Verschaffen van accommodatie en maaltijden

Overige diensten

Andere

Aandeel van de tijdelijke werkloosheid in fysieke en budgettaire eenheden en uitgaven voor de subsectoren van de sector 'Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening'.

Tab. 6.I

	FYSIEKE EENHEDEN				BUDGETTAIRE EENHEDEN				UITGAVEN			
	Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	86 - Menselijke gezondheidszorg	87 - Maatschappelijke dienstverlening met huisvesting	88 - Maatschappelijke dienstverlening zonder huisvesting	Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	86 - Menselijke gezondheidszorg	87 - Maatschappelijke dienstverlening met huisvesting	88 - Maatschappelijke dienstverlening zonder huisvesting	Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	86 - Menselijke gezondheidszorg	87 - Maatschappelijke dienstverlening met huisvesting	88 - Maatschappelijke dienstverlening zonder huisvesting
2012-2019	4,71%	0,15%	0,13%	4,43%	4,86%	0,36%	0,32%	4,18%	3,77%	0,34%	0,29%	3,14%
T1 2024	7,39%	0,09%	0,10%	7,20%	8,70%	0,27%	0,28%	8,17%	7,58%	0,26%	0,28%	7,04%
T2 2024	7,08%	0,13%	0,14%	6,81%	7,89%	0,44%	0,42%	7,04%	6,94%	0,45%	0,42%	6,07%

Aangezien het volume tijdelijke werkloosheid samenhangt met het arbeidsvolume (aantal voltijdse equivalenten), worden de budgettaire eenheden in onderstaande tabel 6.II relatief gemaakt ten opzichte van het totale arbeidsvolume per sector. In vergelijking met 2019 liggen de percentages voor alle sectoren buiten de bouwnijverheid hoger in 2023. Voornamelijk bij de industrie en 'Winning van delfstoffen' is er een grote stijging te merken van meer dan een half procentpunt. Bij de andere sectoren zijn de verschillen allen kleiner dan 0,5 procentpunt. In vergelijking met het gemiddelde van de periode 2012-2019 is er enkel een stijging merkbaar bij de industrie en 'Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening'.

De coronacrisis heeft niet geresulteerd in een algemene, structurele verhoging van de tijdelijke werkloosheid die te wijten is aan een nu algemenere vertrouwdeheid met de procedures van tijdelijke werkloosheid. Eerder zijn er indicaties dat de huidige economische context, waarbij ondernemingen in enkele jaren verschillende crisissen hebben doorstaan, uitdagingen biedt voor bepaalde ondernemingen. Terwijl het aantal onder-

nemingen dat gebruik maakt van tijdelijke werkloosheid omwille van economische redenen niet stijgt, is er wel een intensifiëring van het gebruik.

Deze intensifiëring ten opzichte van de situatie voor de crisis is zichtbaar bij de industrie, de handel en enkele dienstensectoren. Als we echtere rekening houden met het arbeidsvolume dan zien voornamelijk bij de industrie een duidelijke stijging van de tijdelijke werkloosheid. Bij de andere dienstensectoren en de andere sectoren zien we zowel het aantal werkgevers als het aantal budgettaire eenheden per werkgever stijgen. Voor deze sectoren is er ook een stijging van het percentage tijdelijke werkloosheid ten opzichte van het arbeidsvolume. Hier is er mogelijk een effect te zien van hogere benutting van tijdelijke werkloosheid die voortkomt uit grotere vertrouwdeheid ermee. Echter valt ook voor deze sectoren niet uit te sluiten dat het hoger aantal werkgevers dat beroep doet op tijdelijke werkloosheid niet voortkomt door de financiële druk die de coronacrisis op deze bedrijven heeft uitgeoefend in plaats van een grotere vertrouwdeheid. Aangezien deze sectoren relatief klein zijn binnen de groep werkgevers die tijdelijke werkloosheid aanwenden heeft dit slechts een beperkte invloed op de algemene tendens van de tijdelijke werkloosheid.

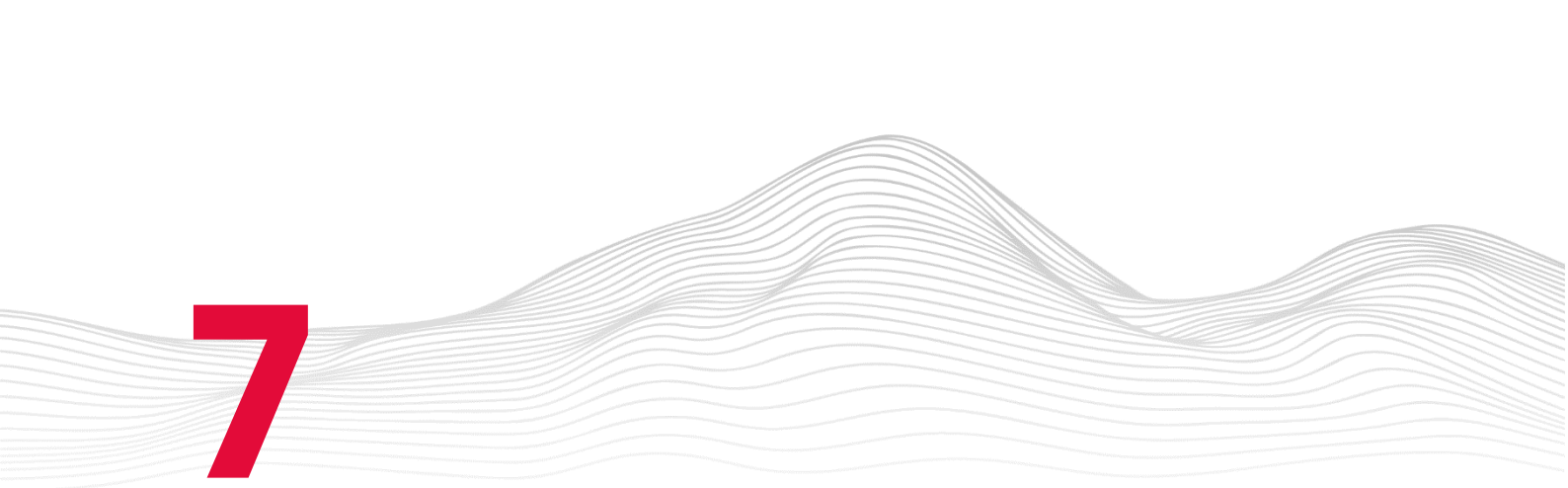
Evolutie van het relatieve aandeel tijdelijke werkloosheid ten opzichte van het arbeidsvolume per sector.

Tab. 6.II

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Gemiddelde 2012-2019
Bouwnijverheid	7,6%	8,9%	5,8%	5,8%	5,4%	4,5%	4,1%	4,0%	11,0%	5,9%	3,8%	3,6%	5,8%
Industrie	3,0%	3,1%	2,3%	1,9%	1,7%	1,2%	1,2%	1,2%	7,2%	3,3%	2,2%	2,0%	1,9%
Diensten	0,5%	0,5%	0,4%	0,4%	0,4%	0,3%	0,2%	0,2%	4,8%	2,6%	0,7%	0,3%	0,4%
Administratieve en ondersteunende diensten	1,3%	1,4%	1,1%	1,0%	1,0%	0,8%	0,8%	0,7%	9,6%	3,8%	1,6%	0,9%	1,0%
Verschaffen van accommodatie en maaltijden	2,1%	1,8%	1,4%	1,3%	1,4%	0,9%	0,7%	0,6%	36,1%	28,5%	4,2%	0,9%	1,3%
Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	0,5%	0,5%	0,5%	0,4%	0,4%	0,3%	0,3%	0,3%	2,3%	0,8%	0,4%	0,5%	0,4%
Vrije beroepen en wetenschappelijke en technische activiteiten	0,1%	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	4,7%	1,6%	0,4%	0,1%	0,1%
Kunst, amusement en recreatie	0,5%	0,4%	0,4%	0,4%	0,3%	0,2%	0,2%	0,2%	17,4%	11,8%	1,6%	0,3%	0,3%
Distributie van water; afval- en afvalwaterbeheer en sanering	1,3%	1,4%	1,0%	0,8%	0,9%	0,3%	0,3%	0,3%	2,0%	0,8%	0,5%	0,4%	0,8%
Informatie en communicatie	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	3,3%	1,2%	0,2%	0,1%	0,1%
Onderwijs	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,6%	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%
Exploitatie van en handel in onroerend goed	0,3%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%	6,9%	3,0%	0,7%	0,1%	0,2%
Openbaar bestuur en defensie; verplichte sociale verzekeringen	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Huishoudens als werkgever; niet-gedifferentieerde productie van goederen en diensten door huishoudens voor eigen gebruik	0,2%	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%	1,5%	0,5%	0,2%	0,0%	0,1%
Extraterritoriale organisaties en lichamen	0,0%	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	1,7%	1,4%	0,1%	0,0%	0,0%
Overige diensten	0,8%	0,8%	0,7%	0,7%	0,6%	0,5%	0,5%	0,4%	10,0%	7,1%	1,6%	0,6%	0,6%
Handel, banken en verzekeringen	0,4%	0,4%	0,3%	0,3%	0,3%	0,2%	0,2%	0,2%	7,1%	2,5%	0,7%	0,2%	0,3%
Groot- en detailhandel; reparatie van auto's en motorfietsen	0,5%	0,5%	0,4%	0,4%	0,3%	0,3%	0,2%	0,2%	8,5%	2,9%	0,8%	0,3%	0,4%
Financiële activiteiten en verzekeringen	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	1,6%	0,5%	0,1%	0,0%	0,0%
Andere	1,3%	1,2%	0,9%	0,8%	0,7%	0,6%	0,5%	0,6%	5,6%	2,8%	1,0%	0,7%	0,8%
Vervoer en opslag	0,9%	0,9%	0,7%	0,6%	0,6%	0,5%	0,4%	0,4%	5,4%	2,8%	1,0%	0,6%	0,6%
Landbouw, bosbouw en visserij	1,9%	2,0%	1,3%	1,2%	1,1%	0,8%	0,7%	0,6%	1,5%	1,0%	0,6%	0,6%	1,2%
Winning van delfstoffen	3,4%	4,9%	2,0%	2,4%	2,3%	2,3%	2,2%	1,9%	6,4%	2,3%	1,4%	2,5%	2,7%
Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%	0,2%	0,1%	0,0%	0,0%
Totaal	1,4%	1,5%	1,1%	1,0%	0,9%	0,6%	0,6%	0,6%	5,9%	2,9%	1,1%	0,7%	0,9%

Bron arbeidsvolume in voltijds equivalenten: RSZ;

Berekeningen RVA

7

SLOTBESCHOUWING

Deze studie maakte het mogelijk om de huidige trend in de tijdelijke werkloosheid in kaart te brengen. In 2023 en 2024 zijn we niet teruggekeerd naar de cijfers van vóór de coronacrisis. Uit de analyse en observaties in dit onderzoek blijkt echter dat de huidige ontwikkeling noch atypisch, noch direct alarmerend is. Ten eerste zijn de verhoogde cijfers hoofdzakelijk terug te vinden bij het motief tijdelijke werkloosheid omwille van economische redenen. De meervoudige crisisperiode die we net achter de rug hebben heeft voor een bepaalde groep bedrijven, die kleiner is dan tijdens de recessie van 2013, geleid tot een grotere nood aan tijdelijke werkloosheid: het gemiddeld aantal budgettaire eenheden per werkgever ligt op zelfde niveau als tijdens recessie van 2013. Voornamelijk maar niet enkel de industrie verkeert momenteel in woeligere wateren. Ook in Duitsland zien we om dezelfde redenen een stijging in de tijdelijke werkloosheid. De economische situatie in 2019, het jaar waarmee in de monitoring vaak vergeleken wordt, was geheel anders. Toen zaten we op het einde van een periode van enkele opeenvolgende jaren van economische groei. Hierdoor zakte de tijdelijke werkloosheid op een historisch laag niveau.

Er zijn geen aanwijzingen dat het wijdverspreide gebruik van tijdelijke werkloosheid door de coronacrisis een blijvende invloed heeft op het gebruik door de werkgevers. De cijfers voor de sectoren die slechts weinig vertrouwd waren met tijdelijke werkloosheid voor de crisis en door de crisis sterk geïmpacteerd waren, zoals bijvoorbeeld de Horeca, zijn uiteindelijk terug genormaliseerd. Daarnaast worden de hogere cijfers voor tijdelijke werkloosheid niet veroorzaakt door een

groter aantal werkgevers dat beroep doet op tijdelijke werkloosheid, maar wel door een intensivering van het gebruik. Ook het afschaffen van de in 2016 ingevoerde toelaatbaarheidsvoorwaarden lijkt geen factor te zijn die bepalend is voor de huidige hogere cijfers.

Ten slotte blijkt ook bij vorige crisissen het herstel van de tijdelijke werkloosheid naar het pré-crisis niveau enkele jaren op zich kan laten wachten. Op basis van de vaststellingen van deze studie lijkt er momenteel niets gewijzigd in de trend van de tijdelijke werkloosheid waardoor dergelijk herstel onmogelijk zou worden.

7.1

De ramingen van het Planbureau, het FSO en de RJV

Drie keer per jaar, in februari, juni en september, presenteert het Planbureau zijn voorspellingen in de economische begrotingen. Op basis van deze voorspellingen worden de ramingen van de tijdelijke werkloosheidspercentage gemaakt. Deze ramingen dienen niet alleen om de begroting van de verschillende werkloosheidsregelingen binnen de RVA vast te stellen, maar hebben ook, in het geval van tijdelijke werkloosheid, invloed op het Fonds tot vergoeding van de in geval van Sluiting van Ondernemingen ontslagen werknemers (FSO) en, in mindere mate, op de Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie (RJV).

Sinds 2001 is de RJV betrokken vanwege het aandeel jaarlijkse vakantie (6% van de bedragen voor tijdelijke werkloosheid die aan arbeiders worden

uitbetaald) dat de RVA in het daaropvolgende jaar aan de RJV moet overmaken¹⁵.

Voor het FSO is de impact aanzienlijker. Sinds 1993 behoort het tot de taken van het FSO om bij te dragen aan de financiering van tijdelijke werkloosheid, op basis van het principe dat dit bijdraagt aan het verminderen van het aantal bedrijfsfaillissementen. Het percentage van deze bijdrage is in de afgelopen drie decennia¹⁶ geëvolueerd, maar bedraagt over het algemeen gemiddeld iets minder dan 30% van de uitgaven voor tijdelijke werkloosheid, afhankelijk van het aandeel dat wordt ingenomen door tijdelijke werkloosheid wegens overmacht. Dit laatste wordt niet meege-

nomen in de verdeling van de uitgaven¹⁷. Overeenkomstig het KB van 03.05.1993, vervangen door het KB van 23.03.2007, betaalt het FSO maandelijks voorschotten aan de RVA, en de eindafrekening wordt uitgevoerd in de loop van de maand juli die volgt op het afgelopen jaar, op basis van de door de RVA goedgekeurde betalingen voor tijdelijke werkloosheid.

Wat de kasstromen betreft, gebruikt de RVA een systeem van maandelijks voorschotten zowel voor de RJV als voor het FSO; deze voorschotten worden berekend op basis van ramingen, wat het belang van deze ramingen onderstreept. Als de uitgaven te hoog zijn geraamd, moet de RJV de

¹⁵ Om het structurele tekort van het stelsel van de "jaarlijkse vakantie voor arbeiders" te verminderen, hebben de sociale partners in het interprofessioneel akkoord 2001-2002 onder meer voorgesteld dat vanaf 2001 de RVA de tussenkomst van het FSO, die 33% bedraagt, als volgt verdeelt: 27% wordt ingehouden voor tijdelijke werkloosheid en de resterende 6% worden aan de RJV overmaakt. De RVA draagt op die manier bij aan de financiering van het vakantiegeld van arbeiders voor de gelijkgestelde dagen van tijdelijke werkloosheid wegens gebrek aan werk. Dit is vanaf 01.01.2001 geregeld in de wet van 22.05.2001 ter uitvoering van het interprofessioneel akkoord 2001-2002 met betrekking tot de jaarlijkse vakantie.

Op grond van artikel 18, §3 van de gecoördineerde wetten van 28 juni 1971 betreffende de jaarlijkse vakantie van de werknemers, bedraagt de bijdrage 6% van het bedrag van de door de RVA betaalde werkloosheidsuitkeringen aan werknemers van wie de uitvoering van de arbeidsovereenkomst werd opgeschort krachtens de artikelen 49, 50 of 51 van de wet van 3 juli 1978. Dit omvat technische werkloosheid, werkloosheid wegens slecht weer en economische werkloosheid van arbeiders, inclusief gebrek aan werk als gevolg van de coronacrisis. Daarentegen hoeft de bijdrage niet te worden berekend op het bedrag van de door de RVA betaalde werkloosheidsuitkeringen aan werknemers van wie de uitvoering van de arbeidsovereenkomst werd opgeschort om redenen van overmacht.

¹⁶ Om de sociale partners verantwoordelijk te maken voor het toenemende gebruik van het systeem van tijdelijke werkloosheid, werd het Fonds voor de sluiting van ondernemingen (FSO) door de Wet van 26.06.1992 houdende sociale en diverse bepalingen verplicht om vanaf 01.01.1993 27% van de uitgaven voor tijdelijke werkloosheid voor zijn rekening te nemen. Sinds 1996 werd deze bijdrage verhoogd naar 33% (wet van 22.12.1995 houdende maatregelen ter uitvoering van het meerjarigenplan voor werkgelegenheid). Dit werd overgenomen

in de wet van 26.06.2002 betreffende de sluiting van ondernemingen.

Artikel 53 van de wet van 26 juni 2002 betreffende de sluiting van ondernemingen bepaalt dat het FSO bijdraagt aan de financiering van tijdelijke werkloosheid op basis van de artikelen 49, 50, 51 en 77/4 van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten.

Deze artikelen voorzien in de volgende situaties van schorsing van de arbeidsovereenkomst:

Artikel 49: technische stoornis

Artikel 50: slecht weer

Artikel 51: economische werkloosheid

Artikel 77/4: economische werkloosheid voor bedienden

De financiering omvat niet de schorsing van de arbeidsovereenkomst op grond van artikel 26 van de wet op de arbeidsovereenkomsten (schorsing van de arbeidsovereenkomst wegens overmacht), noch staking of lock-out.

Overeenkomstig artikel 27 van de wet van 19.06.2009 houdende diverse bepalingen inzake werkgelegenheid tijdens de crisis, neemt het FSO een deel van het bedrag van de crisisuitkering voor schorsing van de arbeidsovereenkomst van bedienden voor zijn rekening. Dit aandeel werd bij KB van 25.06.2010 vastgesteld op 27% voor de periode van 01.07.2009 tot 31.12.2010; deze crisismaatregel werd door de Kamer verlengd tot 31.03.2011. De wet van 12.04.2011 maakte deze tijdelijke maatregel definitief en wijzigde tevens de benaming van deze maatregel in "schorsing bedienden wegens gebrek aan werk".

Het KB van 05.03.2012 wijzigde het KB van 25.06.2010 en stelde de tussenkomst vast op 33% van de uitgaven voor tijdelijke werkloosheid voor arbeiders en op 27% voor bedienden.

¹⁷ Bijgevolg had de ongekende piek in de tijdelijke werkloosheid, veroorzaakt door de coronapandemie, geen invloed op de bijdrage van het FSO.

RVA terugbetalen, en moet de RVA het FSO terugbetalen. Als de uitgaven daarentegen te laag zijn geraamd, moet de RVA het verschil het volgende jaar aan de RJV betalen, en moet het FSO het verschil het volgende jaar aan de RVA betalen, op basis van de eindafrekening. Dit kan leiden tot een overschrijding van het voorziene budget. Een overzicht van de cijfers voor de periode 2012-2023 zijn terug te vinden in tabel 7.1

De prognose-oefening van het Planbureau heeft dus een zowel zware als complexe invloed op het begrotingsevenwicht van de verschillende betrokken partijen. Echter, de voorspelling van tijdelijke werkloosheid is per definitie onzeker; men hoeft alleen maar te denken aan de reden "onvoorziene weersomstandigheden," die "gemiddeld" 20%

van de uitgaven voor tijdelijke werkloosheid vertegenwoordigt, maar grote en volledig onvoorspelbare fluctuaties kan vertonen over een lange periode.

Toch baseert het Planbureau zich op lange statistische reeksen die helpen de onzekerheid van de voorspellingen te verkleinen. In het geval van tijdelijke werkloosheid gebruikt het Planbureau de gegevens van de RVA per maand van indiening (de maand waarin de aanvraag wordt ingediend) en niet per refertemaand (de maand waarvoor werkloosheid wordt aangevraagd), voornamelijk omdat de eerste gegevens sneller beschikbaar zijn. De geëvalueerde gegevens worden door het Planbureau geharmoniseerd om vertekening door seizoensinvloeden te voorkomen

Overzicht van de voorschotten, eindafrekening en uiteindelijke saldo voor het FSO en de RJV (in 000 EUR).

Tab. 7.1

Jaar	FSO			RJV		
	Voorschotten	Afrekening	Saldo	Voorschotten	Afrekening	Saldo
2012	227.895	238.967	11.072	40.380	42.957	2.577
2013	240.090	258.799	18.709	44.810	46.173	1.363
2014	192.459	178.157	-14.302	30.834	31.773	939
2015	145.607	150.139	4.532	26.075	26.852	777
2016	150.288	138.958	-11.330	24.300	24.852	552
2017	113.912	112.469	-1.443	19.500	20.153	653
2018	110.658	107.089	-3.569	18.700	19.223	523
2019	112.039	111.625	-414	20.000	20.067	67
2020	61.177	59.338	-1.839	12.300	10.569	-1.731
2021	43.683	43.292	-391	8.300	7.892	-408
2022	92.224	80.610	-11.614	17.000	14.293	-2.707
2023	159.300	172.675	13.375	27.000	30.650	3.650

7.2

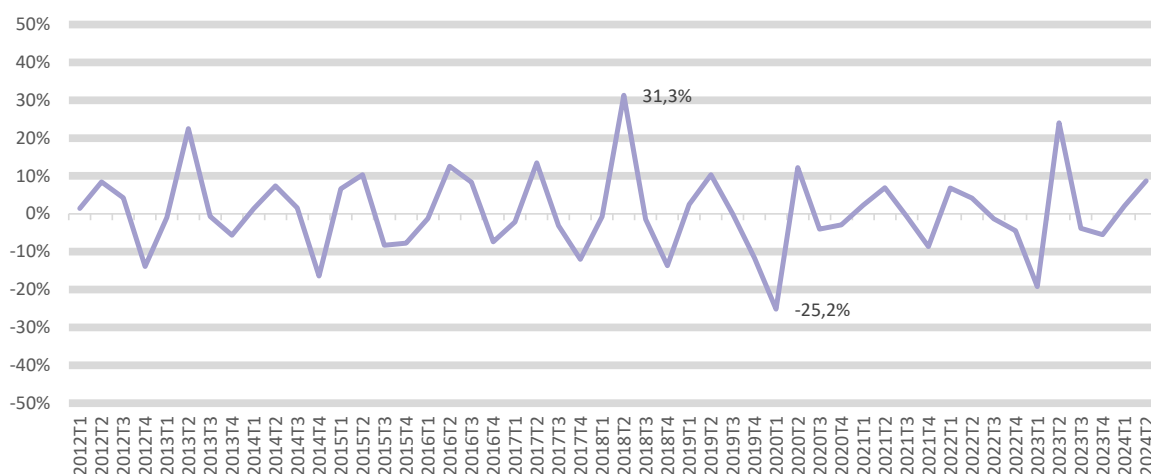
Technische aspecten bij de begrotingsramingen voor tijdelijke werkloosheid

Bij tijdelijke werkloosheid worden aanzienlijke verschillen waargenomen tussen de maand van indiening en de referentemaand. Dit fenomeen werd al eerder vastgesteld bij de inkomensgarantie-uitkering voor deeltijdwerkers (Votquenne, 2023), en wordt hier op twee manieren geïllustreerd via de grafieken 7.I en 7.II enerzijds en 7.III anderzijds.

De lijngrafiek 7.I toont het proportionele verschil tussen het aantal geregistreerde fysieke eenheden per kwartaal in de maand van indiening en hun aantal in de referentemaand. Het verschil wordt proportioneel weergegeven omdat de pieken tijdens de coronaperiode de interpretatie van ruwe cijfers bemoeilijken, en per kwartaal omdat een illustratie per maand over een periode van twaalf jaar onleesbaar wordt. Uit deze keuze blijkt dat er zeer significante verschillen zijn, variërend van -25,2% tot +31,3%, oftewel 56,5% tussen de uiterste waarden, een zeer grote marge die, het is vermeldenswaardig, 91,2% bereikt wanneer de maand-tot-maandverschillen worden geëvalueerd.

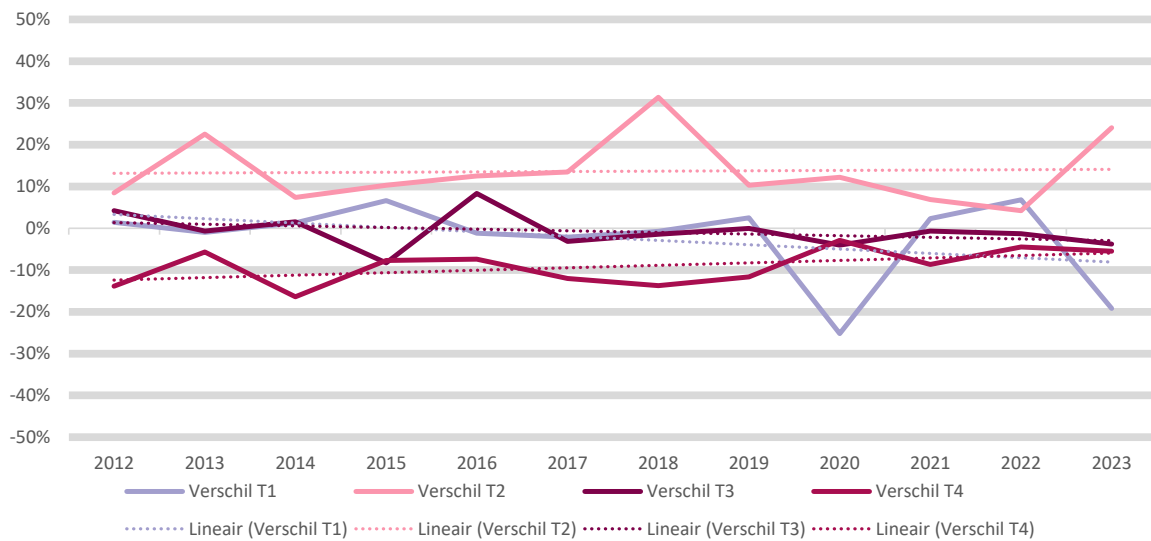
Proportioneel verschil tussen het aantal fysieke eenheden per trimester in indieningsmaand en in referentemaand van 2012 tot en met juni 2024.

Gra. 7.I.

Proportioneel verschil tussen het aantal fysieke eenheden in indieningsmaand en refertemaand per trimester van de jaren 2012 tot 2023.

Gra. 7.II.

Hoewel de algemene curve van grafiek 7.I chaotisch lijkt, is het mogelijk om van jaar tot jaar een zekere mate van consistentie te herkennen. Dit wordt geïllustreerd in grafiek 7.II, waarin vergelijkbare kwartalen van jaar tot jaar worden vergeleken, van 2012 tot 2023. Over het algemeen komen de gegevens van het 1e en 3e kwartaal van het jaar redelijk goed overeen met de werkelijkheid, terwijl de gegevens van het 2e kwartaal systematisch hoger liggen in de maand van indiening (met een gemiddelde stijging van 14% in de afgelopen jaren) en die van het 4e kwartaal systematisch lager zijn (met een gemiddelde van -7% in 2023). Toch is de standaardafwijking rond deze "constanten" zeer groot.

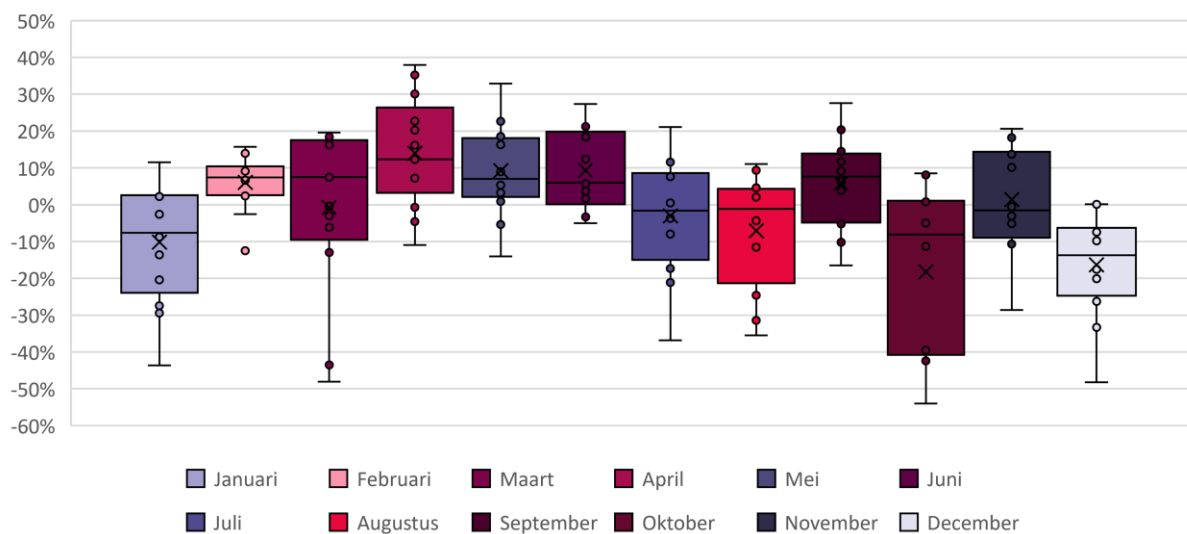
Een andere manier om de moeilijkheid te illustreren bij het harmoniseren van de gegevens over tijdelijke werkloosheid in de maand van indiening,

wordt gepresenteerd in grafiek 7.III. Deze grafiek toont voor elke maand van het jaar de gemiddelde proportionele afwijking tussen de cijfers in de indieningsmaand en die in de refertemaand (aangeduid met de X in elke kolom), de standaardafwijking (het gevulde en gekleurde deel van elke kolom) en de maximale afwijking (tussen de bovenste en onderste lijnen). De variabiliteit blijkt opnieuw zeer groot en ongelijkmatig van maand tot maand. Achter deze variabiliteit komt het gedrag van de betrokken werknemers naar voren: de snelheid waarmee zij hun aanvraag indienen hangt enerzijds af van de mogelijke financiële nood veroorzaakt door de tijdelijke werkloosheid, en anderzijds van hun agenda en de beschikbaarheid van de diensten¹⁸.

¹⁸ Zo is de maand december, de maand van de feestdagen en meerdere sluitingsdagen, "traditioneel" de kleinste maand wat betreft het aantal ingediende aanvragen.

Gemiddelde verschil, standaardafwijking en maximale verschillen tussen het aantal fysieke eenheden geregistreerd in de indieningsmaand en de refertemaand voor tijdelijke werkloosheid voor 2012 tot 2023.

Gra. 7.III.

Aangezien het Planbureau werkt met jaarlijkse begrotingen, is het mogelijk dat deze schommelingen weinig invloed hebben op de ramingen. Het jaarlijkse verschil tussen de gegevens van de indieningsmaanden en die van de refertemaanden bedraagt gemiddeld 1,37% en heeft de afgelopen twaalf jaar niet meer dan 4,53% bereikt. Dit ligt dus ver van de pieken die worden waargenomen bij evaluaties per maand of per kwartaal.

7.3 Snellere indieningen

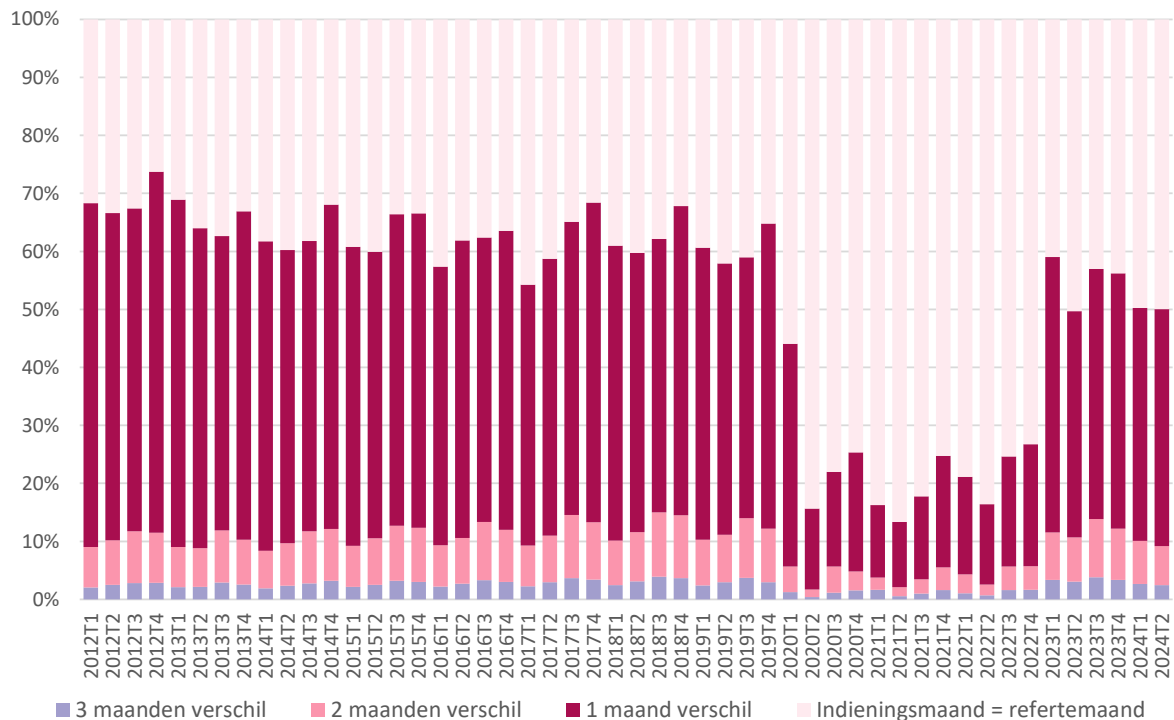
Een laatste punt uit de analyse verdient echter onze aandacht. Sinds de coronacrisis is het gedrag van werknemers in tijdelijke werkloosheid licht veranderd: gemiddeld reageren zij sneller en dienen zij hun aanvraag eerder in dan in de jaren voorafgaand aan de crisis. Dit aspect wordt geïllustreerd in grafiek 7.IV.

Zoals te zien is in grafiek 7.IV, dienden tijdelijk werklozen tijdens de coronacrisis, vaak nieuw in

het systeem, hun aanvraag zeer snel in. Het klimaat was bijzonder: de communicatie werd versterkt en de procedure vereenvoudigd. Sinds de beëindiging van de crisismaatregelen valt op dat sommige reflexen lijken te zijn gebleven. Voor het eerst, en dit lijkt zich te bevestigen, dient één op de twee betrokken werknemers zijn aanvraag in tijdens de maand waarvoor de tijdelijke werkloosheid wordt aangevraagd. De toename van elektronische indieningsmogelijkheden is ongetwijfeld een van de verklaringen voor dit fenomeen¹⁹, waardoor er mogelijk steeds meer een correlatie ontstaat tussen de indieningsmaand en de referentemaand binnen het systeem.

Evolutie per kwartaal van het verschil in maanden tussen uitkeringsaanvragen en de maanden tijdelijke werkloosheid waarvoor ze worden ingevoerd van 2012 tot en met juni 2024.

Gra. 7.IV.

¹⁹ In 2023 werden 1.589.506 verzoeken elektronisch ingediend, ongeveer 5% meer dan in 2022. Dit cijfer stijgt voortdurend (RVA, 2024).

7.4

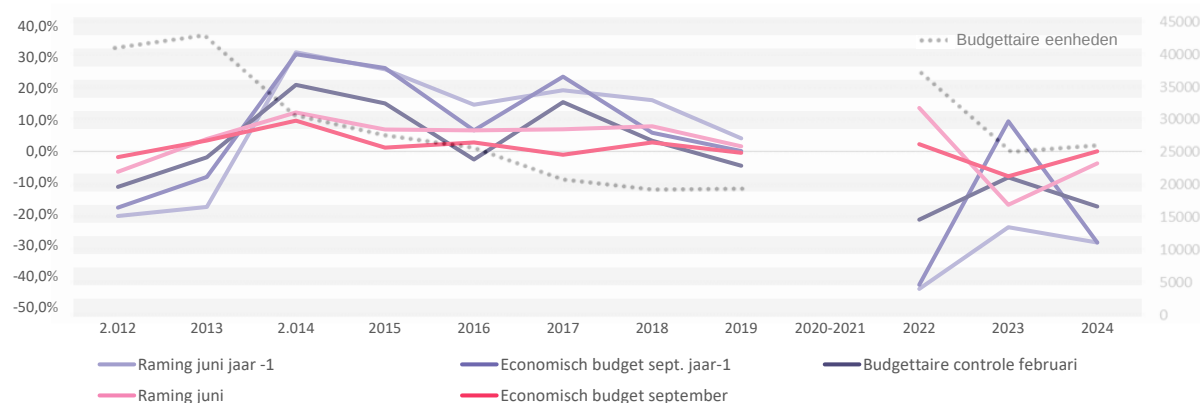
Actuele ramingen voor tijdelijke werkloosheid

In afwachting van de verbeteringen die de systematisering van de elektronische aangifte met zich mee kan brengen, blijven budgettaire ramingen van de tijdelijke werkloosheid een noodzakelijk-wijs delicate oefening, vooral wanneer ze gebaseerd zijn op de indieningsmaanden. Deze gegevens zijn weliswaar sneller beschikbaar, maar wijken aanzienlijk af van de refertemaanden waarop ze betrekking hebben. Bovendien vormt de coronacrisis in veel gevallen, waaronder dit, een breukpunt waarmee geen betrouwbare

trends kunnen worden gegenereerd. Door verder terug te kijken naar de periode vóór de pandemie, loopt men het risico zich te baseren op een andere economische context, waarvan de evolutie in zekere zin werd "uitgevlakt" door de buitengewone omstandigheden waarin de hele samenleving zich meer dan twee jaar bevond. Dit gebrek aan betrouwbare gegevens voor het opstellen van ramingen heeft onmiskenbaar invloed gehad op de voorspellingen van de afgelopen jaren. Dit fenomeen wordt geïllustreerd in grafiek 7.V, die – afgezien van de coronaperiode – het percentageverschil toont tussen de verschillende fasen van de begrotingsramingen en de werkelijke resultaten (in budgettaire eenheden).

Verskil tussen de vooruitzichten in de verschillende fasen en de uiteindelijke resultaten in budgettaire eenheden.

Gra. 7.V.

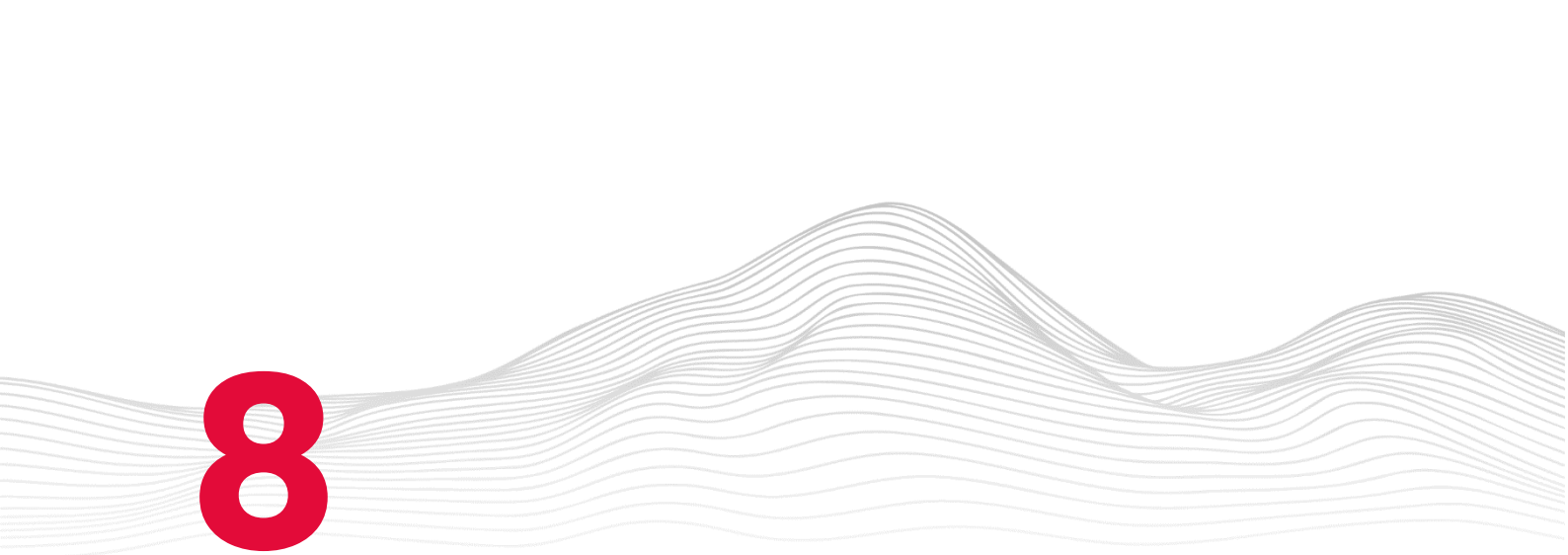
In deze grafiek wordt de stippellijn, waarvan de as zich rechts bevindt, weergegeven als de evolutie van de tijdelijke werkloosheid in budgettaire eenheden. Alle andere lijnen vertegenwoordigen het proportionele verschil tussen de geraamde cijfers in de betreffende raming en het uiteindelijke resultaat.

Twee logische trends komen naar voren uit de periode 2012-2019:

- Hoe dichter men bij het voltooien van de periode waarop de raming van toepassing is komt, hoe nauwkeuriger de raming. Dit wordt duidelijk geïllustreerd door de jaren 2012, 2014 en 2015.
- Hoge percentages tijdelijke werkloosheid worden meestal onderschat, terwijl lage percentages worden overschat. Dit is goed te zien in de jaren 2012 en 2013 (onderschat) en 2014, 2015, 2017 en 2018 (overschat).

Het jaar 2019 was op het gebied van voorspellingen bijna perfect: al vanaf de eerste ramingen lagen de cijfers zeer dicht bij de werkelijkheid, en er was weinig variatie tussen de opeenvolgende ramingen. Dit is echter heel anders in de jaren na de coronacrisis. Het zeer grote verschil tussen de verschillende ramingen in de jaren 2022 tot 2024²⁰ – soms onderschat, dan weer overschat – toont aan hoe uitdagend de breuk veroorzaakt door de lange gezondheids crisis blijkt voor de referentiekaders die aan de basis liggen voor ramingen.

²⁰ Voor 2024 betreft het voorlopige cijfers berekend op basis van de meest recente economische begroting. De foutmarge bedraagt gemiddeld 1,1%.

8

TE ONTHOUDEN

De directe aanleiding voor deze publicatie was de hoger blijvende cijfers van de tijdelijke werkloosheid in onze recente monitoring. Hierdoor leefde de vrees voor structureel hoger blijvende cijfers door het wijdverspreide gebruik van de tijdelijke werkloosheid door de coronacrisis. In deze publicatie hebben we dan ook de huidige trend met zijn verschillende facetten bestudeerd. Dit leidde tot volgende bevindingen:

1. De historische analyse toont de grote schommelingen in de jaarcijfers voor tijdelijke werkloosheid. De recente periode wordt voornamelijk gekenmerkt door extremen, met de laagste cijfers sinds 1945 in de jaren net voor de coronacrisis en de hoogste cijfers tijdens de coronacrisis. Het niveau van 2023 is in budgettaire eenheden het 5de laagste niveau sinds 1945. De keuze van de ijkingspunten heeft voor een conjunctuur en crisis gevoelig stelsel als tijdelijke werkloosheid een sterke invloed.

2. De geografische vergelijking leert ons dat hoewel de versoepelde maatregelen in België langer actief zijn gebleven dan in Frankrijk en Duitsland, het de cijfers voor tijdelijke werkloosheid niet hebben beïnvloed. De buurlanden kenden een gelijkaardige trend waarbij de cijfers hoger liggen dan voor corona. Daarenboven liggen de cijfers op dit moment verhoudingsgewijs nog altijd veel hoger in Frankrijk en Duitsland dan in België in vergelijking met voor de coronacrisis.

3. De hogere cijfers in 2023 en 2024 kenmerken zich doordat werkgevers niet in grotere aantallen,

maar wel meer beroep doen op tijdelijke werkloosheid, wat zich toont in een stijgend aantal budgettaire eenheden per werkgever. Het aantal werkgevers dat beroep doet op tijdelijke werkloosheid ligt na corona lager dan in 2013, terwijl het gemiddeld aantal budgettaire eenheden per werkgever wel op het niveau ligt van 2013.

4. De impact van de invoering van toelaatbaarheidsvoorwaarden voor tijdelijke werkloosheid omwille van economische redenen in 2016 lijkt niet van die grootorde te zijn dat ze de lagere cijfers net voor de coronacrisis kan verklaren. De afschaffing van de toelaatbaarheidsvoorwaarden sinds corona lijkt niet de hoofdoorzaak voor de hogere cijfers in 2023 en 2024.

5. De algemene trend waarbij er een stijging is van het gemiddeld aantal budgettaire eenheden per werkgever voor het motief economische redenen zonder dat er een stijging is van het aantal werkgevers in tijdelijke werkloosheid is merkbaar bij ondernemingen ongeacht hun omvang.

6. De cijfers voor tijdelijke werkloosheid van de tijdens de coronacrisis hard getroffen sectoren zijn nagenoeg allen genormaliseerd. De zwaar getroffen horeca kent in 2023 0,9% tijdelijke werkloosheid, tegenover 0,6% in 2019. Het gemiddelde voor deze sector ligt voor de periode 2012-2019 echter op 1,3%.

7. Niettegenstaande liggen de cijfers voor alle sectoren buiten de bouwnijverheid hoger in 2023 dan in 2019. De verschillen zijn echter klein, met voornamelijk bij de industrie een grotere stijging. Er zijn geen aanwijzingen dat de wijdverspreide toepassing van tijdelijke werkloosheid tijdens de coronacrisis heeft geleid tot een structureel hoger gebruik door de werkgevers na de crisis.

8. Het stelsel tijdelijke werkloosheid dekt vele verschillende risico's, waarbij het grootste motief algemeen gezien economische redenen is, gevolgd door slecht weer. De algemene trend wordt het sterkst beïnvloedt door de trend binnen economische redenen. De meervoudige en meerjarige crisisperiode sinds het begin van de coronacrisis lijkt de hoofdoorzaak voor de hogere cijfers op dit moment. Ook bij vorige crisissen duurde het enkele jaren voordat het pré-crisis niveau voor tijdelijke werkloosheid werd bereikt.

9. Tijdelijke werkloosheid omwille van overmacht is algemeen een zeer klein motief, maar in crisissen zoals corona kende het ongeziene cijfers. Naast zijn gebruik als crisisinstrument is het motief overmacht er ook voor individuele noodsituaties binnen ondernemingen die de werking belemmeren. Hoewel de noodsituaties individueel zijn, zien we toch gedeelde risico's waar ondernemingen aan bloot gesteld worden die onder invloed van maatschappelijke trends wijzigen. Zo zien we recentelijk een stijging van het aantal ondernemingen dat tijdelijke werkloosheid moet aanvragen doordat ze het slachtoffer zijn geworden van cyberaanvallen.

10. Naast het gewone motief overmacht is er ook het motief tijdelijke werkloosheid omwille van

medische redenen: een motief dat kan worden aangewend door werknemers die arbeidsgeschikt zijn verklaard, maar nog steeds ongeschikt is voor de uitoefening van zijn functie. Dit specifieke motief wijkt sterk af van de andere motieven doordat het gemiddeld aantal budgettaire eenheden zeer hoog ligt en de duurtijd in het stelsel ook langer is dan het gemiddelde voor de andere stelsels.

11. Het profiel van de werknemers toont geen grote verschillen voor en na corona. De gemiddelde leeftijd stijgt en dit iets sneller dan de algemene vergrijzing van de bevolking. Ook is het aandeel Belgen binnen de populatie tijdelijke werklozen ligt gedaald.

12. De coronaperiode betekende ook een uitdaging voor de vooruitzichten van de tijdelijke werkloosheid. Die ramingen zijn niet enkel van belang voor de begroting van de RVA, maar ook voor het FSO en de RJV. Hoe verder we de coronacrisis achter ons kunnen laten, lijkt ook hier zich een normalisering op te tekenen.

In de periode na de coronacrisis kent de tijdelijke werkloosheid een zekere normalisering. Hoewel er geen directe alarmerende signalen zijn, is het toch zinnig om er rekening mee te houden dat deze algemene normalisering, door de diverse onzekerheden in de macro-context (economie, klimaattransitie, geopolitiek, enz.), nog steeds gestoeld zou kunnen zijn op een relatief fragiel evenwicht.

9

REFERENTIES

1. Anderton, R., Bothelo, V., Consolo, A., Dias da Silva, A., Foroni, C., Mohr, M., & Vivian, L. (2020). The impact of the COVID-19 pandemic on the euro area labour market. ECB Economic Bulletin. Opgehaald van https://www.ecb.europa.eu/press/economic-bulletin/articles/2021/html/ecb.ebart202008_02~bc749d90e7.en.html#toc6
2. Bundesagentur für Arbeit. (2024). Statistik. Opgehaald van https://statistik.arbeitsagentur.de/Statistikdaten/Detail/202409/arbeitsmarktberichte/monatsbericht-monatsbericht/monatsbericht-d-0-202409-pdf.pdf;jsessionid=614C1C7E6BDF74C1B3192EA3212D000D?__blob=publicationFile&v=1
3. CERAC. (2024). De eerste Europese klimaatrisicobeoordeling! Wat zit er in voor België? Opgehaald van <https://www.cerac.be/nl/publications/2024-04-de-eerste-europese-klimaatrisicobeoordeling-wat-zit-er-voor-belgie>
4. Drahokoupil, J., & Müller, T. (2021). Job retention schemes in Europe - A lifeline during the Covid-19 pandemic. Working Paper. Opgehaald van <https://www.etui.org/publications/job-retention-schemes-europe>
5. Koch, T., & Massol, J. (2014). Le chômage partiel en Allemagne : le "remède miracle" dans la crise? Opgehaald van <https://hal.science/hal-01077119/document>
6. Loyen, C., Nuyts, N., & Segaert, M. (2020). De impact van de COVID-19-pandemie op de werkloosheid: eerste resultaten. Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid, pp. 67-110.
7. Microsoft. (2023). Microsoft Digital Defense Report. Opgehaald van <https://www.microsoft.com/en-us/security/security-insider/microsoft-digital-defense-report-2023>
8. News.Belgium. (2020). *Utilisation de l'instrument européen d'aide temporaire destiné à réduire le risque de chômage suite à la crise Covid-19*. Opgehaald van News.Belgium.be: <https://news.belgium.be/fr/utilisation-de-linstrument-europeen-daide-temporaire-destine-reduire-le-risque-de-chomage-suite-la>
9. Proactieve rol van sociale bescherming tegen klimaatverandering: perspectieven uit België en wereldwijd. (2024). Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid, pp. 159-161.
10. RVA. (2021a). De impact van de COVID-19-pandemie op de tijdelijke werkloosheid - de eerste lockdown en daaropvolgende versoepelingsperiode. Brussel: RVA.

-
11. RVA. (2021b). De RVA in 2020. Volume 2: indicatoren van de arbeidsmarkt en evolutie van de uitkeringen. Brussel: RVA.
 12. RVA. (2021c). Langetermijnevolutie van de RVA-uitkeringen: 100 jaar data - 1921-2020. Bruxelles. Opgehaald van https://www.rva.be/file/cc73d96153bbd5448a56f19d925d05b1379c7f21/3ee8f63da2f4b273c7835fcb8a045320399667fe/20211013_historischereeksen-bis_nl.pdf
 13. RVA (2021d). De RVA in 2020. Volume 1 : Activiteitenverslag. Brussel: RVA.
 14. RVA. (2024). De RVA in 2023. Volume 1 : Activiteitenverslag. Brussel: RVA.
 15. RVA. (2024). De RVA in 2023. Volume 2: indicatoren van de arbeidsmarkt en evolutie van de uitkeringen. Brussel: RVA.
 16. Statbel. (2024). Structuur van de bevolking. Opgehaald van <https://statbel.fgov.be/nl/themas/bevolking/structuur-van-de-bevolking/herkomst>
 17. Unédic. (2022). Covid-19 : les différents systèmes d'indemnisation du chômage partiel en Europe. Opgehaald van [www.unedic.org: https://www.unedic.org/publications/covid-19-les-differents-systemes-d-indemnisation-du-chomage-partiel-en-europe](https://www.unedic.org/publications/covid-19-les-differents-systemes-d-indemnisation-du-chomage-partiel-en-europe)
 18. Votquenne, S. (2023). 30 jaar IGU (inkomensgarantie-uitkering) - Analyse, balans en vooruitzichten. Brussel: RVA. Opgehaald van https://www.rva.be/file/cc73d96153bbd5448a56f19d925d05b1379c7f21/afbb0e657b9854d33fa25f8b2715e5fe6b6fb972/etude_agr_nl.pdf

10

LIJST VAN TABELLEN EN GRAFIEKEN

1	Inleiding	5
2	Tijdelijke werkloosheid in context.....	7
2.1	Historisch perspectief	7
	Totaal aantal tijdelijk werklozen in fysieke en budgettaire eenheden (jaargemiddelden). Stippellijn is de waarde van 2023 voor beide eenheden. Gra. 2.I	8
	Relatief aantal tijdelijk werklozen in fysieke en budgettaire eenheden ten opzichte van de totale bevolking en van het aantal tegen werkloosheid verzekerden. Gra. 2.II	8
2.2	Systemen voor tijdelijke werkloosheid in andere landen.....	9
	Tijdslijn van de invoering van systemen voor tijdelijke werkloosheid in 11 Europese landen Gra. 2.III.....	9
	Karakteristieken van tijdelijke werkloosheid Corona in 11 Europese landen op basis van 10 criteria. Tab. 2.I.....	11
	Kalender van de maatregelen tijdelijke werkloosheid corona en de vervangingspercentages (in %). Tab. 2.II.....	12
	Maxima van de vervangingsuitkeringen in 11 Europese landen (bedragen op juni 2020). Gra. 2.IV.....	13
	Kosten van de tijdelijke werkloosheid in 2020 voor 11 Europese landen als % van hun BBP. Gra. 2.V	14
2.3	Focus op de naburige economische grootmachten	15

	Evolutie van de tijdelijke werkloosheid (fysieke eenheden) in België, Frankrijk en Duitsland van januari 2018 tot en met juni 2024. Gra. 2.VI	16
2.4	Bevindingen.....	17
3	Recente ontwikkelingen binnen de tijdelijke werkloosheid	19
3.1	Wijzigende economische en reglementaire context	19
	Evolutie van het vergoedingspercentage voor tijdelijke werkloosheid. Gra. 3.I ..	21
3.2	Recente evolutie van de tijdelijke werkloosheid	22
	Evolutie van het aantal werkgevers per trimester. (Stippellijn = gemiddelde 2012–2019) Gra. 3.II	22
	Evolutie van het gemiddeld aantal budgettaire eenheden per trimester. (Stippellijn = gemiddelde 2012–2019) Gra. 3.III.....	23
	Gemiddeld aantal budgettaire eenheden per werkgever. (Stippellijn = gemiddelde 2012–2019) Gra. 3.IV	23
4	Evolutie volgens motief.....	25
4.1	De risico's gedekt door het stelsel tijdelijke werkloosheid.....	25
	Overzicht van motieven tijdelijke werkloosheid met hun omvang. Tab. 4.I	26
	Relatieve aandeel van het totaal aantal dagen tijdelijke werkloosheid volgens schorsingsgrond voor 2019 en 2023. Gra. 4.I	26
	Aantal aangiftes tijdelijke werkloosheid omwille van overmacht volgens reden van overmacht. Gra. 4.II	28
4.2	Evolutie van de tijdelijke werkloosheid volgens motief.....	29
	Verdeling van de tijdelijke werkloosheid per motief (fysieke eenheden) van 2012 tot juni 2024. Gra. 4.IV	32
	Verdeling van de tijdelijke werkloosheid per motief (budgettaire eenheden) van 2012 tot juni 2024 Gra. 4.V	32
5	Profiel van de werknemers in tijdelijke werkloosheid	35
5.1	Geslacht	35
5.2	Gewest	37
5.3	Leeftijd	39
5.4	Nationaliteit	40
6	Profiel van de werkgevers	41
6.1	De grootte van de onderneming	41
6.2	Verschillen naar sector.....	44

	Aandeel van de tijdelijke werkloosheid in fysieke en budgettaire eenheden en uitgaven voor de subsectoren van de sector ‘Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening’. Tab. 6.I.....	49
	Evolutie van het relatieve aandeel tijdelijke werkloosheid ten opzichte van het arbeidsvolume per sector. Tab. 6.II.....	50
7	Slotbeschouwing.....	51
	7.1 De ramingen van het Planbureau, het FSO en de RJV	51
	Overzicht van de voorschotten, eindafrekening en uiteindelijke saldo voor het FSO en de RJV (in 000 EUR). Tab. 7.I.....	53
	7.2 Technische aspecten bij de begrotingsramingen voor tijdelijke werkloosheid	54
	Proportioneel verschil tussen het aantal fysieke eenheden per trimester in indieningsmaand en in refertemaand van 2012 tot en met juni 2024. Gra. 7.I.....	54
	Proportioneel verschil tussen het aantal fysieke eenheden in indieningsmaand en refertemaand per trimester van de jaren 2012 tot 2023. Gra. 7.II.....	55
	Gemiddelde verschil, standaardafwijking en maximale verschillen tussen het aantal fysieke eenheden geregistreerd in de indieningsmaand en de refertemaand voor tijdelijke werkloosheid voor 2012 tot 2023. Gra. 7.III.....	56
	7.3 Snellere indieningen.....	57
	Evolutie per kwartaal van het verschil in maanden tussen uitkeringsaanvragen en de maanden tijdelijke werkloosheid waarvoor ze worden ingevoerd van 2012 tot en met juni 2024.. Gra. 7.IV.....	57
	7.4 Actuele ramingen voor tijdelijke werkloosheid	58
	Verskil tussen de vooruitzichten in de verschillende fasen en de uiteindelijke resultaten in budgettaire eenheden. Gra. 7.V.....	58
8	Te onthouden.....	61
9	Referenties	63
10	Lijst van tabellen en grafieken	65

Redactie: RVA – directie Statistiek, Budget en Studies (stat@rva.be)

Lay-out en druk: RVA – directie Communicatie

Verantwoordelijke uitgever: RVA – Administrateur-generaal

Keizerslaan 7 – 1000 Brussel